

Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja i djece

---

Grubić Pavletić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:606090>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Nikolina Grubić Pavletić

Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja i djece

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski i sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja i
djece**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodologija kvantitativnih istraživanja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić

Student: Nikolina Grubić Pavletić

Matični broj: 0299001285

Rijeka, 2019.

ZAHVALA

Hvala mojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Sanji Tatalović Vorkapić na velikoj podršci i pomoći pri pisanju ovog rada.

Hvala mojim kolegicama odgajateljicama Dječjeg vrtića Matulji koje su pristale sudjelovati u ovom istraživanju.

Zahvaljujem svojoj obitelji na neizmjerne podršci kroz cijeli moj studij.

Posebno hvala mojoj kćerki Viti koja je bila strpljiva i zajedno sa mnom veselila se svakom mojem uspjehu.

Izjava o akademskoj čestitosti

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila djelomično samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente /studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju. S obzirom na to da rad nisam izradila u potpunosti samostalno, za bilo koju vrstu diseminacije rezultata iz ovog istraživanja moram prethodno imati suglasnost mentora“.

Potpis studentice:

SAŽETAK

Odnos između odgajatelja i djece je iznimno važan budući da utječe na cjelokupno ozračje u skupini, rad odgajatelja, te veliki dio onih uspomena koje će dijete imati po završetku svojeg boravka u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. S druge strane, određeni broj karakteristika odgajatelja i djece ima značajnog efekta na stvaranje tog odnosa, posebice njegovih pozitivnih aspekata, kao što je ostvarivanje bliskosti između odgajatelja i djece. Stoga će fokus ovog rada biti na utvrđivanju odnosa između odgajatelja i djece, te posebice pozitivnih aspekata tog odnosa, odnosno bliskosti. Osim toga, analizirat će se odnos između različitih socio-demografskih odrednica tog odnosa, kako odgajatelja (spol, dob, radni staž, težina rada s djecom), te njihove dobrobiti (zadovoljstva životom, optimizma i sreće), tako i djece (spol, dob, posebne potrebe).

Ovo istraživanje se provodi u Dječjem vrtiću Matulji, u kojem je sudjelovalo 16 odgajatelja, prosječne dobi $M=45,51$ godina ($SD=11,2$), u rasponu od 29 do 63 godine i prosječne duljine staža $M=21,29$ ($SD=11,012$), u rasponu od 5 do 39 godina radnog staža. Odgajatelji su procjenjivali odnos sa svakim pojedinim djetetom u skupini. U istraživanje je bilo uključeno 301 dijete prosječne dobi $M=5$ godina ($SD=1,091$) u rasponu od 2 do 7 godina. Od ukupnog broja djece, 5-ero djece ima posebnu potrebu.

Istraživanje pokazuje da odgajatelji imaju veću razinu bliskosti s djecom u odnosu na konflikt, s čime se potvrđuje postavljena hipoteza. Posebna potreba kod djeteta ne određuje odnos odgajatelja i djeteta u skupini. Optimizam kod odgajatelja je umjeren, a sreća ima višu razinu, te ove vrijednosti opadaju s dobi i duljinom radnog staža. U skladu s time, bliskost odgajatelja i djeteta opada s dobi odgajatelja, odnosno konflikt je veći kod odgajatelja s višim godinama radnog staža.

Rezultati ovog istraživanja su vrijedni, te upućuju na daljnje istraživanje prakse, a sve u cilju unaprjeđenja prakse koja za krajnji cilj ima dobrobit djeteta.

Ključne riječi: djeca, odgajatelji, odnos, pozitivni aspekti, socio-demografske odrednice

SUMMARY

The relationship between early childhood educators and children is extremely important since it influences the overall atmosphere in the group, the work of early childhood educators, as well as the large part of memories that children will have at the end of their stay in the institution for early childhood and preschool education and care. On the other hand, certain characteristics relating to early childhood educators and children have a significant effect on the creation of such relationship, in particular its positive aspects, such as the achievement of closeness between educators and children. Therefore, the focus of this paper will be on establishing the relationship between educators and children, and in particular the positive aspects of that relationship, that is, closeness. Moreover, the relationship between different socio-demographic determinants of this relationship will be analysed, for both educators (gender, age, seniority, the complexity of working with children) and their wellbeing (life satisfaction, optimism and happiness), as well as for children (gender, age, special needs).

This study was conducted in the Matulji Kindergarten, and included 16 early childhood educators, their average age being $M = 45.51$ ($SD = 11.2$), ranging from 29 to 63 years of age, with average seniority of $M = 21.29$ ($SD = 11.012$), ranging from 5 to 39 years of service. Educators evaluated the relationship with each child in the group. The study included 301 children ranging from 2 to 7 years of age, with the average age being $M = 5$ years of age ($SD = 1.091$). Out of the total number of children, five are with special needs.

The study shows that educators have a higher level of closeness with children in relation to conflict, which confirms the set hypothesis. A child's special need does not determine the relationship between the educator and the child in the group. The level of optimism among educators is moderate, whereas happiness is on a higher level, however these values tend to decrease with age and seniority. Consequently, the closeness between educators and children decreases with educators' age, that is, the conflict is higher with educators who have more years of service.

The results of this research are valuable and point out the need for further research, all for the purpose of improving the practical aspects of the profession for the benefit of children.

Key words: children, educators, relationship, positive aspects, socio-demographic determinants

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. KULTURA ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE.....	3
3. ODNOS ODGAJATELJ-DIJETE.....	7
3.1. Pozitivni aspekti odnosa odgajatelja i djeteta.....	11
4. DOBROBIT ODGAJATELJA KAO ZNAČAJNA ODREDNICA ODNOSA ODGAJATELJ-DIJETE.....	14
4.1. Zadovoljstvo životom odgajatelja.....	16
4.2. Optimizam odgajatelja.....	18
4.3. Sreća odgajatelja.....	20
5. SOCIO-DEMOGRAFSKE ODREDNICE DJECE: SPOL, DOB, POSEBNE POTREBE.....	21
6. SOCIO-DEMOGRAFSKE ODREDNICE ODGAJATELJA: SPOL, DOB, RADNI STAŽ, TEŽINA RADA S DJECOM.....	23
7. METODOLOŠKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA.....	25
7.1. Kvantitativni pristup.....	25
7.2. Opće odluke.....	26
7.3. Uzorak.....	27
7.4. Valjanost i pouzdanost.....	28
7.4.1. Valjanost.....	28
7.4.2. Pouzdanost.....	28
8. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	29
9. METODA.....	30
9.1. Ispitanici.....	30
9.2. Mjerni instrumenti.....	35
9.3. Postupak.....	36

10. REZULTATI I RASPRAVA.....	37
10.1. Odnos odgajatelj-dijete s obzirom na dvije dimenzije: konflikt i bliskost.....	37
10.2. Dobrobit odgajatelja i njihova socio-demografska obilježja.....	40
10.3. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na dobrobit odgajatelja, te socio-demografske odrednice djece i odgajatelja.....	47
10.3.1 Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na dobrobit odgajatelja.....	48
10.3.2. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na socio-demografske karakteristike odgajatelja i težinu rada.....	49
10.3.3. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na socio-demografske karakteristike djece.....	51
11. ZAKLJUČAK.....	54
12. LITERATURA.....	56

1. UVOD

Ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje namijenjene su djeci od 6 mjeseci do polaska u osnovnu školu (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, 1997). Predškolski odgoj u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje provodi se prema razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i ostalim potrebama obitelji (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, 1997).

U ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, osnovni je cilj osigurati dobrobit za dijete koji podrazumijeva cjeloviti rast i razvoj, odgoj te stjecanje kompetencija djeteta (Hrvatski nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Temeljna zadaća svih djelatnika odgojno-obrazovne ustanove je zajednička vizija djeteta te zajedničko djelovanje u cilju optimalnog rasta i razvoja djeteta. Obaveza svake odgojno-obrazovne ustanove je osigurati sigurno i ugodno ozračje za dijete. Jedna od najvažnijih zadaća odgojno-obrazovnih djelatnika unutar predškolske ustanove je razvijati pozitivne odnose u ustanovi. Pozitivni odnosi ogledat će se u razvoju djeteta. Dužnost, kako zakonska, tako i moralna je osigurati djetetu sigurno i ugodno ozračje u kojem će razvijati sve svoje potencijale. Prva karika u ostvarenju ove važne vizije je odgajatelj. Odnos koji gradi s djetetom trebao bi biti pun razumijevanja, poštovanja i ljubavi kako prema djetetu, tako i prema njegovoj obitelji. Odgajateljeva uloga je zahtjevna jer odnos ne ovisi samo o njemu, već i osobinama djeteta i njegove obitelji. Odgajatelj prati potrebe i interese djeteta, pruža emocionalnu podršku, potiče suradnju među djecu, potiče učenje kroz raznovrsne aktivnosti te organizira okruženje koje će poticati učenje i razvoj djeteta. Sve navedeno ostvarivo je u onoj skupini gdje odgajatelj razumije važnost i presudnu ulogu odnosa koji razvija sa svakim djetetom u skupini. Svaki odnos određuje ličnost i karakteristike pojedinca, a u odgojno-obrazovnom kontekstu odnos odgajatelja i djeteta određuje ličnost i karakteristike odgajatelja. Poželjne pozitivne karakteristike odgajatelja, imat će za ishod pozitivne odnose u skupini koji će rezultirati razvojem svih urođenih potencijala kod djeteta. Pretpostavka je da karakteristike i ličnost odgajatelja nisu uvijek pozitivni u onoj mjeri koliko su potrebni.

Tema ovog diplomskog rada je: „*Socio-demografske odrednice i pozitivni aspekti odnosa između odgajatelja i djece*“. U ovom radu se istražuje određuju li radni staž i dob odgajatelja odnos između odgajatelja i djeteta. Također, istražuju se pozitivni aspekti odnosa odgajatelja i djeteta. Ovo istraživanje će pokazati postoji li povezanost između odnosa s djecom u skupini i odgajateljeve dobrobiti (zadovoljstva životom, optimizma, sreće). Vrlo važno je spoznati koje karakteristike odgajatelja formiraju odnose s djecom u skupini. Stečene spoznaje vrijedne su kako bi se dobio jasniji uvid u sve prediktore koji utječu na kvalitetu djetetova življenja u vrtiću, a sve s ciljem kako bi se osigurala cjelovita dobrobit djeteta.

2. KULTURA ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) usmjeren je prema dobrobiti za dijete. Dobrobit za dijete u odgojno-obrazovnom procesu proizlazi iz znanja i očekivanja odgajatelja, kao i od razumijevanja djeteta, socijalizacije i odgoja i obrazovanja (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Predškolski odgoj je prva razina institucionalnog konteksta u životu djeteta pa iz ove činjenice proizlazi velika odgovornost predškolske ustanove prema djetetu (Lučić, 2007). Iako odgajatelj nije jedina odgovorna osoba za optimalan razvoj djeteta, on ima veliku moralnu i zakonsku obavezu prema istom. Osim što odgajatelj mora biti profesionalno osposobljena osoba za rad, također od velike važnosti su njegove osobine ličnosti i ljudske kvalitete. Tijekom cijele prakse izuzetno je važna slika koju on njeguje prema djetetu te spremnost da savlada sve profesionalne izazove koji ga očekuju.

Današnji svijet karakteriziraju brze i brojne promjene pa se između ostalog i od odgoja i obrazovanja zahtijeva kontinuirano mijenjanje (Šagud, 2011). Novije znanstvene spoznaje mijenjaju sliku o djetetu, kao i pogled na institucionalni kontekst. *„Dijete je aktivni, konstruktivni stvaralac svog razvoja, odgoja i obrazovanja, odrasla mu je osoba samo pomagač koja pomaže i podupire njegov razvoj, odgoj i obrazovanje“* (Miljak, 2009). Suvremena slika djeteta definira dijete kao kompetentnu osobu koja ima bogate potencijale, koja u interakciji sa svojim fizičkim i socijalnim okruženjem razvija te iste potencijale. Razvijanje njegovih urođenih potencijala u odgojno-obrazovnom kontekstu, ovisi prvenstveno o odgajatelju i slici koju on gaji prema djetetu. Perspektivu o djetetu oblikuju osobni stavovi i vrijednosti odgajatelja te način na koji on razumijeva odgojno-obrazovni proces. Njegova perspektiva određuje tijek odgojno-obrazovne prakse i sam odnos prema djetetu koji se reflektira na svim razinama njegovog rada. Način na koji odgajatelj shvaća i gleda dijete odražavat će se na sam odnos s djetetom, ali i na odnos s njegovim roditeljima. Suvremeni pristup odgojno-obrazovnom radu vrednuje odnose s roditeljima jer su kvalitetni odnosi presudni za cjelokupan razvoj djeteta.

Ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje prihvaćaju jedinstvenost svakog djeteta i njegove obitelji (Jurčević-Lozančić, 2011). Unutar svake ustanove njeguju se demokratski odnosi koji podrazumijevaju prihvaćanje svih sudionika odgojno-obrazovnog

procesa. Demokratski odnosi unutar ustanove, ali i unutar svake skupine prepoznaju se kroz razvijanje pozitivnih odnosa suradnje. Svi djelatnici odgojno-obrazovne prakse, a osobito odgajatelji, imaju odgovornost poticati demokratske odnose unutar vlastite skupine. Demokratski odnosi podrazumijevaju prihvaćanje svakog djeteta sa svim svojim individualnim potrebama i posebnostima, kao i prihvaćanje obitelji iz koje dijete dolazi.

Ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje su prva razina institucionalnog konteksta pa iz ove činjenice proizlazi velika odgovornost prema odrastanju svakog djeteta. Demokratski odnosi i tolerancija unutar svake skupine presudni su za stvaranje pozitivnog ozračja. U tom smislu stavlja se naglasak na prihvaćanje djece s teškoćama u razvoju. Naime, vrijednost predškolskog programa mjeri se i u odnosu prema djeci s teškoćama u razvoju. Kvaliteta svakog predškolskog programa ovisi o unaprjeđenju inkluzivnog procesa, koji će svakom djetetu omogućiti rast i razvoj u prirodnom okruženju (Bouillet, 2011). Inkluzivni proces je filozofija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koja se u praksi prepoznaje kroz poticanje ravnopravnosti sve djece u skupini (Darragh, 2007). Od odgajatelja se očekuje da na dijete ne gleda kroz njegovu teškoću, već kroz njegove razvojne sposobnosti i interese. Teškoća djeteta trebala bi biti samo jedna od djetetovih brojnih karakteristika. Međutim, brojna istraživanja pokazuju da se odgajatelji u radu s djecom s teškoćama u razvoju ne osjećaju dovoljno kompetentnima te da djeca s teškoćama ne primaju potrebne odgojno-obrazovne sadržaje u odnosu na njihove vršnjake urednog razvoja (Boillet, 2011). Odgojno-obrazovne skupine često imaju veliki broj djece u skupinama pa između ostalih razloga i ovaj razlog ima za posljedicu što je odgajatelju vrlo teško ostvariti odnos iz kojeg će dijete s teškoćom moći razvijati sve svoje urođene potencijale.

Pogled odgajatelja na dijete odražavat će se kroz fizičko okruženje koje će biti pripremljeno u skladu s djetetovim interesima i potrebama. Iz prostora svake skupine iščitavat će se odnos odgajatelja i djece u skupine. Prostor odaje kakvi su odnosi unutar skupine te međusobno povjerenje. Fizičkim okruženjem odgajatelj direktno poručuje djetetu što očekuje od njega te kakvu sliku i teoriju primjenjuje u svakodnevnom radu s djecom (Miljak, 2009). Shvaćati dijete kao aktivnog sukonstruktora svoga znanja, podrazumijeva imati puno povjerenje u dijete, da je sposobno samo prepoznati svoje potrebe, da je od najranije dobi sposobno odabrati sadržaje svoga učenja te da može samostalno odrediti tempo svog učenja (Bašić, 2009). Osjetljiv odgajatelj koji podržava

specifičnost svakog djeteta, omogućit će djetetu neposredno iskustvo te podržavati njegov cjeloviti razvoj i osobitost njegova učenja. Kako bi se dijete osjećalo kao ravnopravni socijalni subjekt, u predškolskoj se ustanovi treba poticati ozračje suradnje i uvažavanje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa (Slunjski, 2012). Cilj svake odgojno-obrazovne ustanove je uvažavanje djetetova mišljenja, razvijanje autonomnosti i odgovornosti naspram poslušnosti djeteta. „Pedagogija uzajamnosti“ (Bruner, 2000), objašnjava da je mišljenje djece važno čak i kada se razlikuje od mišljenja odraslih jer može biti utemeljeno na opravdanim činjenicama (Slunjski, 2012). Ovakav pristup imaju ustanove čija se kultura temelji na kvalitetnim odnosima s djecom, umjesto na strogo strukturiranim pravilima (Curtis i Carter, 2008, prema Slunjski, 2012). Odgajateljeva uloga sada je drugačija u odnosu na tradicionalnu ulogu u kojoj je imao poučavateljsku ulogu. Odgajatelj ima ulogu „dirigenta“, a s vremenom će njegova uloga biti sve manja, ali ne i nevažna (Bruner, 2000).

U skladu s navedenim, značajno se mijenja uloga odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu. Od odgajatelja se očekuje da se spremno nosi s novim izazovima i promjenama. Mladi praktičar nije u potpunosti spreman na sve izazove s kojima će se morati nositi. Razni teoretičari navode da se kompetentni odgajatelji stvaraju u samoj praksi. Autorica Šagud (2011) u svom radu navodi kako bi formalno i informalno obrazovanje trebali biti integralni dio inicijalnog obrazovanja odgajatelja, a nakon toga i njegovog profesionalnog razvoja. Suvremeni koncept profesionalnog razvoja u fokusu ima praktičara koji je aktivan, refleksivan, istraživač vlastite prakse te praktičara koji je odgovaran za vlastito stručno usavršavanje i profesionalni razvoj (Kostović-Vranješ, 2015). Odgajatelj koji ima suvremeni pogled na praksu, bit će fokusiran na vlastiti profesionalni razvoj koji će doprinijeti cjelokupnoj kulturi odgojno-obrazovne ustanove, a sve u cilju dobrobiti djeteta. Suradnja između svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa odražava se kroz ugodno ozračje unutar svake skupine koje podrazumijeva pozitivne odnose između odgajatelja i djeteta. Odnos djece i odgajatelja dugotrajan je proces koji se svakodnevno razvija. Odnos se ne stvara „jednokratno“, već se njeguje i gradi. Odnos gradi odgajatelj, ali također ovisi i o svim ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Individualna uvjerenja praktičara reflektiraju znanje i ponašanje praktičara u odgojno-obrazovnom radu (Fullan, 2003, 2007). Suvremeni odgajatelj osvješčuje sva važna područja svoga rada kako bi unaprijedio svoj rad. Profesionalno razvoj odgajatelja,

trajno mijenja stavove i obrasce ponašanja te osvještuje sve važne segmente odgoja i obrazovanja djeteta. Profesionalni razvoj trajan je proces svakog odgajatelja, koji ima za cilj unaprijediti odgojno-obrazovnu praksu, ali i ojačati kompetencije svakog odgajatelja (Slunjski, 2012). Spoznaje stečene tijekom kontinuiranog obrazovanja mijenjaju pogled na dijete te stvaraju suvremenu viziju cijele organizacije (Vujičić i Čamber Tambolaš, 2017). Istraživanje vlastite prakse i kritičko promišljanje odgajatelja ima za cilj cjelokupni razvoj i dobrobit djeteta. Podizanje razine kulture odgojno-obrazovne ustanove i odnosa unutar te iste ustanove, nije moguće bez kontinuiranog kritičkog promišljanja i sukonstriranja ustaljenih uvjerenja praktičara (Fullan, 2003, 2007).

3. ODNOS ODGAJATELJ-DIJETE

Kao što je već navedeno u ovom radu, pozitivna ličnost odgajatelja je vrlo važna za stvaranje optimalnih uvjeta u sredini u kojoj se dijete razvija i raste. Mnogobrojna istraživanja pokazuju da kvalitetni odnosi s djecom u odgojno-obrazovnom kontekstu imaju dugoročne pozitivne rezultate na socio-emocionalni i kognitivni razvoj djeteta. Mnogobrojna istraživanja pokazuju kako loši odnosi između djeteta i odgajatelja imaju negativan utjecaj na ishode učenja i obrasce ponašanja djeteta (Tatalović Vorkapić, 2017).

U novije vrijeme odnos odgajatelja/učitelja i djeteta definira se na potpuno nov način. Tradicionalan odnos između odgajatelja/učitelja i djeteta karakteriziralo je raspodjelu moći, odnosno vlast ustanove koji se reflektirao kroz odgajatelja/učitelja koji je imao vlast nad djetetom (Crownover i Jones, 2018). Vlast je podrazumijevala kažnjavanje djeteta, kao i moć učitelja/odgajatelja u prijenosu znanja (Crownover i Jones, 2018). Učenje je bilo fokusirano na prijenos znanja, dok suvremeni odgoj i obrazovanje ističe važnost socijalnog i emocionalnog razvoja djece u ranoj i predškolskoj dobi te je postao prioritet u predškolskom odgoju i obrazovanju (Shoshani i Slone, 2017). Uspješnost odgoja i obrazovanja na djecu predškolske dobi odnosi se na stvaranje i održavanje pozitivnih odnosa, razvoj samopoštovanja, izražavanje i samokontrolu emocija, uključivanje u zahtjevne zadatke i ustrajnost u zadacima te usvajanje pozitivnih stavova (Bowman i sur., 2000). Odgoj i obrazovanje u predškolskoj dobi daje veliki značaj kognitivnoj spremnosti djeteta za školu, dok se manja pozornost posvećuje socijalnom i emocionalnom razvoju djeteta (Shoshani i Slone, 2017). Kognitivni i socio-emocionalni razvoj djeteta su u međusobnom djelovanju, odnosno međusobno su uvjetovani (Masten i Cicchetti, 2010). Pianta, Hamre i Stuhlman (2003) također ističu, kako motorički, socio-emocionalni i kognitivni razvoj djeteta nisu samostalni entiteti, već su integrirani unutar organiziranih dinamičkih procesa. Ovakav stav promiče važnost stvaranja pozitivnih odnosa u predškolskoj dobi, koji će se kasnije reflektirati na svim razvojnim razinama djeteta. Odnos između djeteta i odrasle osobe (roditelj, odgajatelj/učitelj) ima važan utjecaj na razvoj djetetovih kompetencija tijekom predškolske dobi te tijekom osnovne i srednje škole (Birch & Ladd, 1996; Pianta & Walsh, 1996; Wentzel, 1996, prema Pianta, Hamre i Stuhlman, 2003). Općenito, u odgoju i obrazovanju, ali i u svakom odnosu, briga i povjerenje imaju veliki značaj za stvaranje pozitivnih odnosa (Bingham & Sidorkin, 2004;

Noddings, 2005, prema Crownover i Jones, 2018). Briga i povjerenje, temelj su stvaranja bliskih i emocionalnih odnosa između djeteta i odgajatelja u ranoj i predškolskoj dobi. Odnosi s međusobnim povjerenjem, kasnije rezultiraju brojna postignuća djece. Istraživanja su pokazala da djeca koja su s učiteljima imala pozitivne odnose, imala su i veću motivaciju za učenje te da su o školi pričala s pozitivnim emocijama.

Pozitivni odnosi unutar svake skupine dugotrajan je proces koji je uvjetovan nizom faktora. Odnos između odgajatelja i djeteta određuju i neki drugi faktori, primjerice, privrženost djeteta i majke, dob djeteta, socio-ekonomski status, rasa te mnogi drugi (O'Connor i McCartney, 2006, Pianta i Stuhlman, 2004a; Vondra, Shaw, Swearingen, & Owens, 2001, prema Jerome, Hamre i Pianta 2009). Iako je stvaranje pozitivnih odnosa unutar skupine za svakog odgajatelja vrlo težak zadatak, mnogobrojni istraživači naglašavaju važnost odnosa na razvoj djeteta te u tom kontekstu daju poseban značaj sposobnostima odgajatelja i učitelja (Aspelin, 2014, prema Crownover i Jones, 2018). Za stvaranje pozitivnog odnosa s djetetom, ključni su bliskost i toplina odgajatelja prema djetetu (Pianta i sur., 2003, prema Thijs, Koomen, Van Der Leij, 2008), dok sukobi i nerazumijevanje s djetetom imaju za posljedicu nemotivirajuće ozračje unutar skupine.

Autorice Miljković i Rijavec (2009) ističu kako loši učitelji, loši roditelji i loše kritike imaju veći utjecaj od pozitivnih emocija. Sukladno tome, cilj svake odgojno-obrazovne ustanove je pozitivan razvoj djeteta, odnosno razvoj pozitivnih emocija i pozitivne slike o sebi. Kako bi se prevladao jaz između negativnog i pozitivnog, pozitivne emocije trebale biti zastupljenije u odnosu na negativne emocije. Navedeno bi značilo da je obaveza svake odgojno-obrazovne ustanove, odnosno odgajatelja, osigurati djetetu poticajno okruženje u kojem se grade pozitivni odnosi. Pozitivni odnosi od presudne su važnosti na sam tijek razvoja djeteta unutar skupine imaju pozitivne učinke na same ishode učenja djeteta. Općenito, pozitivne emocije imaju za ishod pozitivno razmišljanje, kreativnost, optimizam te niz drugih pozitivnih faktora koji će se pozitivno odraziti na razvoj djeteta.

Kako je već naglašeno, odnos s odgajateljem ima veliki značaj u životu svakog djeteta. Polaskom djeteta u odgojno-obrazovnu ustanovu, odgajatelji i učitelji preuzimaju djelomičnu odgovornost roditelja (Hamilton i Howes, 1992, prema Klarin, 2006). Također, odgajatelj je vrlo važan čimbenik u razvoju djeteta te je njegova uloga višestruka:

odgajatelj potiče razvoj, pruža emocionalnu podršku djetetu, uspostavlja odnose u skupini između djece, vodi i upravlja sa skupinom (Howes i Hamilton, 1993, prema Klarin, 2006).

Kako bi se dijete razvijalo u skladu sa svojim mogućnostima, okruženje u kojem boravi mora mu pružati sigurnost i toplinu. Pozitivan odnos između odgajatelja i djeteta podrazumijeva osjetljivog odgajatelja na potrebe djeteta te je ovo sigurna osnova za istraživanje okruženja u kojem će dijete biti motivirano u aktivnostima za učenje (Birch i Ladd, 1997; Pianta, 1999, prema Šimić Šašić u Bilić i Bašić, 2016). Važna vještina svakog odgajatelja ili učitelja je da u svojoj skupini stvara i održava brižnu atmosferu i poticajno okruženje (Gable, 2002, prema Klarin, 2006). Odnos privrženosti koji dijete stvara s odgajateljem, vrlo je sličan odnosu privrženosti s majkom (Howes, 2004, prema Klarin, 2006). Na razvoj međusobne privrženosti između odgajatelja i djeteta utječe kultura ustanove, kao i cjelokupna organizacija rada unutar ustanove. Formiranje pozitivnih odnosa unutar skupine ostvariv je u onim skupinama u kojima je optimalan omjer djece i odraslih, kao i u skupinama u kojima su odgajatelji educirani (Howes, 1990, prema Klarin, 2006). Naime, u ovako organiziranim skupinama, odgajatelj će moći ulaziti u kvalitetnu interakciju sa svakim djetetom (Klarin, 2006). Kvalitetnom interakcijom na relaciji odgajatelj-dijete, odgajatelj ima mogućnost upoznati i razumjeti dijete te stvarati i njegovati kvalitetan odnos koji je presudan za optimalan razvoj djeteta. Kvalitetan odnos s odgajateljem, pozitivno će se odraziti i na kasnija školska postignuća. Bilić i Bašić (2016) ističu kako djeca koja su imala negativna iskustva s učiteljem/odgajateljem, manje su sudjelovala u igri, dok je kvaliteta privrženosti s prvim odgajateljem, najbolji prediktor djetetove percepcije odnosa s učiteljem i njegovih vršnjaka u dobi od devet godina. Pozitivan odnos učitelja/odgajatelja i djeteta rezultira kompetentnošću djeteta u odnosu s vršnjacima, toleriranjem frustracije, akademskim i socijalnim vještinama te kasnijim akademskim postignućima (Davis, 2003, prema Bilić i Bašić, 2016).

Odgajatelj već svojim pozivom u praksi nastoji zadovoljiti sve djetetove potrebe, pa se u skladu s time trudi stvarati pozitivnu atmosferu u skupini što podrazumijeva bliske odnose s djecom. Često je vrlo teško ostvariti blizak odnos sa svakim djetetom u skupini radi otežavajućih faktora u praksi.

Istraživanje autorice Tatalović Vorkapić (2017) je pokazalo da odgajatelji imaju veću razinu bliskosti s djecom u odnosu na konflikt. Istraživanje je pokazalo negativnu korelaciju između bliskosti i konflikta, odnosno

što je veća bliskost između odgajatelja i djeteta, to je manja mogućnost sukoba u njihovom odnosu.

Provedeno istraživanje autora Hamre i Piante (2001) je pratilo uzorak na 179-ero djece. U navedenom radu se pratilo djecu tijekom pohađanja predškolske ustanove i osmogodišnje škole. Odgajatelji su procjenjivali odnos s djetetom te ponašanje djeteta. Tijekom osmogodišnje škole, pratile su se radne navike i ponašanje djeteta. Istraživanje je pokazalo da djeca koja su u predškolskoj ustanovi imala negativna ponašanja obilježena sukobima, da su se ova ponašanja reflektirala na ishode učenja i ponašanje u osmogodišnjoj školi, što upućuje na utjecaj ranog iskustva na kasnija postignuća djeteta.

Uloga odgajatelja se mijenja s dobi djeteta (Klarin, 2006). U skupinama s mlađom djecom, odgajatelj više brine o potrebama djeteta, dok u skupinama u kojima borave starija djeca, odgajatelj potiče stvaranje odnosa između djece, potiče i organizira igru te oblikuje okruženje za igru i učenje (Klarin, 2006).

Kako bi odnosi bili produktivni, osim urođenih karakteristika odgajatelja, potrebna su i brojna druga znanja. Primjerice, u praksi se odgajatelji susreću s brojnim teškoćama s djecom i njihovim roditeljima. Skupine često imaju veliki broj upisane djece pa je već iz tog razloga odgajatelju teško ostvariti kvalitetan odnos sa svakim djetetom ponaosob. U novije vrijeme svaka skupina ima barem jedno upisano dijete s teškoćom u razvoju. Osim što su u odgojnim skupinama uvjeti vrlo teški, odgajateljima često nedostaju potrebna znanja kako bi se nosili sa zahtjevnim situacijama. Sukladno tome, istraživanje Tatalović Vorkapić (2017) pokazalo je da odgajatelji koji su u svojim skupinama imali dijete iz rizične skupine, taj odnos ocijenili s vrlo teškim radnim iskustvom. Iz navedenog razloga, graditi odnos sa svakim djetetom iziskuje potrebne kompetencije i vještine odgajatelja.

Već spomenuto istraživanje autorice Tatalović Vorkapić (2017) u svom istraživačkom radu naglašava kako odnos na relaciji dijete-odgajatelj može biti pun sukoba i nerazumijevanja koji može imati negativne posljedice na dijete. Iz navedenih razloga naglašava ista autorica, bilo bi korisno razviti testove koji bi učinkovito procjenjivali kvalitetu odnosa odgajatelja i djeteta. Testovi bi uvelike pomogli pri razumijevanju odnosa te bi odgajatelj primjenom odgovarajućih odgojno-obrazovnih metoda unaprijedio odnos s djetetom.

3.1. Pozitivni aspekti odnosa odgajatelj-dijete

Odnos odgajatelja i djeteta je dugotrajan proces koji se stvara od prvog njihovog susreta. Na odnos utječu brojni faktori, kao što je društveni kontekst ustanove i obiteljski kontekst djeteta te sobnost odgajatelja i njegovo obrazovanje. Kao što je u radu i prethodno naglašeno, odgajatelj igra važnu ulogu u razvoju djeteta. U ovom odnosu od presudne je važnosti odgajateljeva perspektiva o djetetu. Odgajateljeva perspektiva prva je razina stvaranja odnosa s djetetom. Vjerovanja učitelja o djetetu, odredit će njegov rad, obrazovanje pa čak i odabir ustanove u kojoj će raditi (Battstitch i sur., 1997, prema Pianta i sur., 2003).

Razvojne promjene kod djeteta slijede prirodno, djelovanjem interaktivnih sustava (Pianta i sur., 2003). Sustav podrazumijeva intrarizičnu potrebu djeteta za razvojem i promjenom, utjecaj okruženja, obitelj, ustanova u kojoj boravi te ostali faktori s kojima je dijete u doticaju (Pianta i sur., 2003). Djeca su vrlo aktivna u svom razvoju na način da neprestano konstruiraju svoja znanja, istražuju postojeću stvarnost, novine te potiču izazove (Pianta i sur., 2003). Motivacija i želja za znanjem i promjenom proizlazi iz konteksta u kojem dijete odrasta, odnosno djelovanjem sustava koji čine dijete i kontekst u kojem odrasta (Bronfenbrenner & Morris, 1998, prema Pianta i sur., 2003). Odnos s roditeljima temeljni su za stvaranje interakcije između djeteta i vanjskog svijeta (Csikszentmihalyi and Rathunde's 1998). Dakle, djeca komuniciraju s raznim sustavima, izmjenjujući znanje, informacije, energiju i aktivnosti (Ford i Ford, 1987).

Unutar obrazovnog sustava, djeca i učitelji su u višerazinskoj interakciji koju određuju kultura i politika ustanove te biološki procesi (Pianta & Walsh, 1996, prema Pianta i sur., 2003). Dječja kompetencija isprepletena je s obilježjima konteksta, primjerice, spoznaja, socijalna kompetencija, pažnja i problematično ponašanje. Prema svemu navedenom, odnos djeteta i odraslog temeljna je okosnica za razvojni uspjeh ili neuspjeh djeteta (Pianta, 1999).

Dakle, već prvim susretom djeteta i učitelja, počinje njihovo međusobno snažno djelovanje. Svaki od sebe u odnos donosi svoje osobine koje utječu na njihov odnos. Odnos djeteta i učitelja nije uvjetovan samo temperamentom djeteta, već ga određuju biološke karakteristike i osobine djeteta i učitelja, primjerice, spol i dob djeteta i učitelja.

Također, odnos određuju interakcije djeteta i učitelja, njihova perspektiva te iste interakcije te je odnos određen povijesnim i vanjskim faktorima (Pianta i sur., 2003). Karakteristike učitelja i njihove perspektive o poučavanju u velikoj mjeri utječu na oblikovanje odnosa s djetetom. Poučavanje djece zahtijeva vrlo veliki trud u odnosu na neke druge profesije. Ono zahtijeva od učitelja da uloži svoju osobnost u cjelokupno ozračje učionice kako bi uspostavio odnose s djecom i zadržao njihov interes te se u skladu s time razvijalo produktivno radno okruženje u učionici (Calderhead, 1996). Pružanjem emocionalne podrške, učitelj može osigurati ugodno i podržavajuće okruženje djetetu. Učitelj i njegova rana iskustva mogu biti važan faktor u oblikovanju odnosa u učionici (Pianta i sur., 2003). Rana iskustva podrazumijevaju učiteljev odnos s majkom i obitelji u djetinjstvu (Pianta i sur., 2003). Misli, osjećaji i rana iskustva učitelja vode do određenih stilova koji učitelj primjenjuju u radu s djecom (Pianta i sur., 2003). Također, učitelji koji vjeruju i imaju velika očekivanja od svojih učenika, tada i njihovi učenici žele postići više, imaju veći osjećaj samopoštovanja i kompetencije kao učenici te odolijevaju problematičnom ponašanju tijekom djetinjstva i adolescencije (Eccles, 1983, 1993; Roeser, Eccles i Sameroff, 1998; Rutter, 1987; Weinstein, 1989, prema Pianta i sur., 2003). Nadalje, učitelj koji daje veliku važnost trudu nasuprot urođenih karakteristika djeteta, vjerojatno da će imati djecu koja su motivirana i djecu koja imaju više pozitivnih afektivnih stanja (Ames, 1992). Na kvalitetnu interakciju utjecat će pozitivan emocionalni odgovor učitelja na dijete, suptilan kontakt očima te ton glasa učitelja (Katz, Cohn i Moore, 1996).

Osim psiholoških karakteristike učitelja koji određuju njihov odnos prema djetetu, veliku ulogu na formiranje odnosa imaju spol, iskustvo, obrazovanje i etnička pripadnost učitelja (Pianta i sur., 2003). Iako posao učitelja većinom pripada ženskom rodu, a osobito u ranoj dobi (Goodlad, 1999, prema Pianta i sur., 2003), postoje saznanja za ispitivanje ovog utjecaja na odnos s djetetom (Pianta i sur., 2003).

Odnos između učitelja i djeteta također određuje i dijete, odnosno njegove psihološke karakteristike, kao i karakteristike cjelokupnog konteksta iz kojeg dijete dolazi. Već samim ulaskom u skupinu, dijete stječe dojam o učitelju koji je vrlo važan u formiranju daljnjeg odnosa (Pianta i sur., 2003).

Na odnos s djetetom utječe širok niz osobina djeteta, kao što su spol i dob djeteta, socio-ekonomski status, etnička pripadnost te eventualne teškoće djeteta (Pianta i sur.,

2003). Neka istraživanja pokazuju da mlađe djevojčice imaju tendenciju stvarati s učiteljima bliske odnose te odnose bez konflikata (Hamre i Pianta, 2001, prema Pianta i sur., 2003). Isto tako, djeca koja su od strane učitelja ocijenjena kao uspješnija, od učitelja su primala pozitivan utjecaj (Pianta i sur., 2003). Također, istraživanja pokazuju da etnička podudarnost učitelja i djeteta stvara pozitivne odnose (Saft i Pianta, 2001, prema Pianta i sur., 2003). Vrlo važan faktor u formiranju odnosa ima djetetova percepcija okruženja, odnosno pozitivno društveno okruženje te socijalna podrška učitelja (Pianta i sur., 2003). Neka istraživanja navode da djeca koja su pohađala rizične škole su iskazala nezadovoljstvo s podrškom učitelja i društvenim okruženjem u školi (Baker, 1999, prema Pianta i sur., 2003).

4. DOBROBIT ODGAJATELJA KAO ZNAČAJNA ODREDNICA ODNOSA ODGAJATELJ-DIJETE

Odgajatelj je nositelj odgojno-obrazovnog procesa te o njemu ovise uvjeti djetetova odrastanja u predškolskoj ustanovi. Odgajatelj stvara zajednicu u kojem će se svako dijete osjećati važno i poštovano, sigurno u sebe, u svoje sposobnosti i iskustvo koje ima (Lučić, 2007). Njegove osobine ličnosti, duhovne i moralne vrijednosti, kreativnost, obrazovanje, odnos prema radu i djeci direktno određuju uspješan odgoj i obrazovanje djeteta (Lučić, 2007).

Važno je da odgajatelj ima pozitivne osobine ličnosti te da ima nužne osobine za stvaranje pozitivnih odnosa s djecom u skupini. Emocionalno stabilan odgajatelj, odgajatelj koji je zadovoljan sa svojim životom te odgajatelj s pozitivnim osobinama ličnosti pridonijet će ukupnoj kvaliteti odgojno-obrazovnog rada. Odgajatelj koji je zadovoljan, koji na život gleda s optimizmom, koji je nesebičan i empatičan, vjerojatno će na djecu prenijeti ove vrijednosti te stvarati ugodnu atmosferu u svojoj skupini. Pozitivan odnos odgajatelja s djecom i njihovim roditeljima u predškolskoj dobi, reflektirat će se kroz cjelokupnu dobrobit djeteta. Iz svih navedenih važnih razloga ovo istraživanje se bavi pojmovima u okviru pozitivne psihologije i osobinama ličnosti odgajatelja: dobrobit, zadovoljstvo životom, optimizam, sreća, altruizam, zahvalnost, opraštanje i empatija. Ovi pojmovi određuju ličnost odgajatelja te o njima ovisi njegov odgojno-obrazovni rad. Svaki od ovih pojmova je jednako značajan te su međusobno isprepleteni. Ovi pojmovi osobito se spominju u okviru pozitivne psihologije, koja u posljednje vrijeme ima sve veći značaj u odgoju i obrazovanju djeteta. S obzirom na to da suvremena praksa od odgajatelja zahtijeva mnoga znanja i kompetencije, također bi znanja iz pozitivne psihologije mogla biti korisna za uspješniji rad odgajatelja.

Prvi važan pojam u ovom radu je *dobrobit*. Kada osoba uspije u svom poslu učiniti nešto vrijedno i kada su vidljivi rezultati njegovog rada, on pridonosi ukupnoj dobrobiti svoje zajednice, a njegovo zadovoljstvo poslom će narasti (Mihaliček, 2011). Iako se dobrobit može tumačiti na više načina, dobrobit se može grupirati u dvije istraživačke tradicije: hedonističko i eudemonističko gledište (Tadić, 2010). Hedonistička dobrobit podrazumijeva sve aktivnosti koje su usmjerene na postizanje užitaka i izbjegavanje

neugode (Rijavec i Miljković, 2008). „*Subjektivna dobrobit se često upotrebljava kao sinonim za sreću*“ (Diener i sur., 2004, prema Rijavec i Miljković, 2008).

Eudemonistička dobrobit se odnosi na trud i aktivnosti pojedinca koji razvija sve svoje jedinstvene potencijale i napredovanja prema važnim ciljevima u životu (Waterman, 1993, prema Rijavec i Miljković, 2008). Subjektivna dobrobit čini kognitivnu i afektivnu komponentu koje su međusobno povezane (Rijavec i Miljković, 2008). Kognitivnu komponentu subjektivne dobrobiti čini vrednovanje života koje se procjenjuje na temelju zadovoljstva životom pojedinca (Diener i sur., 1999, prema Rijavec i Miljković, 2008). Indikatori dobrobiti odgajatelja su različiti, a u fokusu ovog istraživanja su zadovoljstvo životom, optimizam i sreća.

4.1. Zadovoljstvo životom odgajatelja

Zadovoljstvo životom je jedan od pojmova kojim se bavi ovo istraživanje. „Zadovoljstvo životom je mjera subjektivne dobrobiti pojedinca“ (Tatalović Vorkapić i Jelić Puhalo, 2016). Subjektivna dobrobit je uvjetovana zadovoljstvom pojedinca, o tome koliko je zadovoljan pojedinim područjima svog života (Rijavec i Miljković, 2008). Ako je pojedinac zadovoljan svojim životom, primjerice, brakom ili poslom, za pretpostaviti je da će općenito biti zadovoljan i svojim životom. Zadovoljstvo životom jedna je od temeljnih komponenti subjektivne dobrobiti pojedinca (Rijavec i Miljković, 2008). Osim što čini kognitivnu komponentu subjektivne dobrobiti, zadovoljstvo životom čini i emocionalna komponenta, odnosno raspoloženje i emocije pojedinca (Tatalović Vorkapić i Jelić Puhalo, 2016). Procjena zadovoljstva vlastitim životom je subjektivna jer ovisi isključivo o perspektivi pojedinca (Rijavec i Miljković, 2008). Svaki pojedinac ima vlastitu procjenu zadovoljstva koja ovisi o njegovim iskustvima, vrijednostima i očekivanjima, a svaki pojedinac ima vlastita mjerila po kojima uspoređuje svoj život (Rijavec i Miljković, 2008). S obzirom da je temeljna zadaća odgajatelja stvarati pozitivne odnose s djecom, vrlo je važno da je zadovoljan svojim životom. Odgajatelj koji je zadovoljan svojim životom, može prenositi svoje pozitivne emocije, stvarati pozitivne emocije te biti empatičan prema djeci. Dobro raspoložen odgajatelj bit će kreativan i stvarati ugodnu atmosferu, a sve to utječe na cjelokupno ozračje skupine u kojoj će se dijete osjećati ugodno i sigurno. Visoka razina zadovoljstva odgajatelja presudna je za kvalitetan odgojno-obrazovni rad (Tatalović Vorkapić i Jelić Puhalo, 2016). Istraživanja su pokazala da osobe koje su zadovoljne svojim životom imaju kvalitetniji brak, imaju bolje socijalne odnose, otporne su na stres, imaju bolje emotivne odnose, stabilne su te su učinkovitije na poslu (Brajša-Žganec i Kaliterna Lipovčan, 2006).

U radu autora Tatalović Vorkapić i Lončarić (2013) „Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?“ analizirano je zadovoljstvo životom odgajatelja, kao i učinci osobina ličnosti na zadovoljstvo životom uvjetovani profesionalnim sagorijevanjem. U ovom istraživanju sudjelovalo je 295 odgajatelja iz cijele Hrvatske s prosječnom dobi od 37 godina. Rezultati tog istraživanja pokazali su sljedeće (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2013): ekstraverzija i neuroticizam imaju veliki utjecaj na zadovoljstvo životom odgajatelja; ekstraverzija ima pozitivan učinak na zadovoljstvo životom, što se reflektira kroz smanjenu emocionalnu

iscrpljenost odgajatelja; neuroticizam negativno utječe na zadovoljstvo životom odgajatelja, a reflektira se kroz povećanu emocionalnu iscrpljenost i vlastitu negativnu procjenu osobnog postignuća; otvorenost i savjesnost imaju pozitivne učinke na zadovoljstvo životom.

Rad autorice Crnčić (2016) ispitivao je zadovoljstvo odgajatelja svojim radom u predškolskoj ustanovi. Rad je fokusiran na pozitivne emocije, te utječu li one na učinkovitost odgajatelja na radu. U datom istraživanju koje je provedeno među odgajateljima Dječjeg vrtića Rijeka, sudjelovalo je 179 odgajatelja, u rasponu od 25 do 64 godine. Istraživanje je pokazalo da su odgajatelji Dječjeg vrtića Rijeka umjereno zadovoljni poslom. Radni staž i dob odgajatelja su negativno povezani sa zadovoljstvom, što bi

značilo da porastom godina radnog staža i dobi, opada zadovoljstvo odgajatelja. Rezultat istraživanja pokazuje da odgajatelji Dječjeg vrtića Rijeka imaju povišene razine zadovoljstva životom, te da imaju više razine optimizma.

4.2. Optimizam odgajatelja

Važan pojam u ovome radu je *optimizam*. Optimizam se može definirati kao očekivanje pojedinca da će mu se životu desiti više pozitivnih, nego neugodnih stvari (Scheier i Carver, 1987., 1992 prema Rijavec i Miljković, 2008). Optimizam ima genetsku komponentu, odnosno velikim dijelom je genetski uvjetovan, ali na dijete može imati veliki utjecaj i okolina u kojoj se razvija (Rijavec i Miljković, 2008). Pozitivna iskustva u ranoj dobi, pozitivni model roditelja ili odraslih u dječjem okruženju, ima veliki utjecaj na razvoj djeteta. Odgajatelj koji se osjeća i misli pozitivno bit će model djetetu koji će i sam imati mogućnost razvijati se u tom smjeru. Kako bi kod djeteta razvijao pozitivne emocije, odgajatelj treba poticati komunikaciju s djetetom kako bi dobio informaciju o dječjim osjećajima i mislima. Odgajatelj uvažava i razumije dijete te potiče razvijati pozitivnu sliku djeteta. Za ove vještine je sposoban odgajatelj koji i sam posjeduje visoku razinu optimizma i zadovoljstva životom.

Tatalović Vorkapić i Puhalo (2015) u članku „Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece“ prikazuju rezultate istraživanja u kojem je cilj bio ispitati odnos osobina ličnosti odgajatelja s njihovom nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom. U tom istraživanju autorice su ispitivale nekoliko problema, i to: osobine ličnosti odgajatelja, razine nade, optimizma i zadovoljstva životom odgajatelja te povezanost osobina ličnosti odgajatelja s njihovom nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom, kao i socio-demografskim varijablama.

Dakle, Tatalović Vorkapić i Puhalo u gore spomenutom radu najprije daju teorijski prikaz osobina ličnosti odgojitelja, te specifičnosti komponenata nade, optimizma i zadovoljstva životom odgajatelja, a zatim navode cilj, zadatke i hipoteze istraživanja, te metode, rezultate, raspravu i zaključak. Spomenute autorice očekivale su sljedeće pretpostavke (Tatalović Vorkapić i Puhalo, 2015): da će vrijednosti neuroticizma kod odgajatelja biti niske, a ekstraverzija, odnosno ugodnost, savjesnost i otvorenost visoki; optimistični odgajatelji imat će veću razinu nade, te će općenito biti zadovoljniji svojim životom; pozitivna povezanost nade, optimizma i zadovoljstva životom sa svim osobinama ličnosti (izuzetak je neuroticizam, kod kojeg se očekuje negativna povezanost); očekuje se

negativna povezanost ekstraverzije s dobi i radnim stažom; očekuje se da s dobi raste zadovoljstvo životom i da neće biti povezanosti između nade i dobi, te optimizma i dobi.

Spomenuto istraživanje provedeno je u 20 predškolskih ustanova, u 9 županija Republike Hrvatske. U istraživanju je sudjelovalo 339 odgajatelja. Rezultati su pokazali sljedeće (Tatalović Vorkapić i Puhalo, 2015): visoke razine svih osobina ličnosti (osim za neuroticizam); visoka razina optimizma kod odgajatelja koja je u pozitivnoj korelaciji s nadom i zadovoljstvom životom; sve osobine ličnosti pozitivno su povezane s nadom, optimizmom i zadovoljstvom životom (osim neuroticizam); negativna korelacija ekstraverzije s dobi i radnim stažom; nada nije povezana sa socio-demografskim osobinama odgajatelja; optimizam i zadovoljstvo životom nisu povezani s dobi.

4.3. Sreća odgajatelja

Sreća se definira kao kognitivna procjena života koji je ispunjen ugodnim emocijama (Oishi i sur., 1999, prema Rijavec i Miljković, 2008). Sreću u velikoj mjeri određuje sam pojedinac, njegova perspektiva o životu i vlastita aktivnost. Osim vlastite aktivnosti pojedinca, sreću uvjetuje genetski faktor i okolinski faktor (King i Diener, 2005, prema Mihaliček, 2011). Pojedinac je sretan kada njegov život ispunjavaju sretni trenuci te se sreća mjeri brojem sretnih i nesretnih trenutaka u životu.

Veliki broj istraživanja pokazuju da sreća učitelja i odgajatelja, uvjetuje sreću djeteta koja za posljedicu ima školski uspjeh djeteta (Bakker, 2005, prema Tadić i sur., 2013).

U članku „Percepcija učitelja o kreativnosti i sreći“ (2011) ispitivao se odnos između percepcije kreativnosti učitelja i njihove samoprocjene sreće. Ovo istraživanje je provedeno između sto učitelja iz Singapura. Istraživanje je u konačnici pokazalo da pozitivna percepcija kreativnosti ima pozitivnu korelaciju sa skalama sreće, odnosno sa zadovoljstvom životom i sa subjektivnom procjenom sreće (Tan i Majid, 2011). Također, svi pokazatelji ovog istraživanja potvrđuju teoriju da pozitivne emocije olakšavaju kognitivne aktivnosti, uključujući kreativne misli i maštu, što bi značilo da je kreativnost u pozitivnoj i značajnoj korelaciju sa svim pozitivnim emocijama, odnosno u negativnoj korelaciji s negativnim i neutralnim emocijama (Tan i Majid, 2011).

Iz svega navedenog se može zaključiti da sreća odgajatelja u velikoj mjeri određuje okruženje, odnosno cjelokupno ozračje skupine. Sretan odgajatelj, svoje će pozitivne emocije prenositi na dijete te u skladu s time razvijati pozitivnu klimu u svojoj skupini. Pozitivne emocije stvaraju ugodnu atmosferu u kojoj će se dijete osjećati opušteno i sigurno.

5. SOCIO-DEMOGRAFSKE ODREDNICE ODNOSA ODGAJATELJ-DIJETE: SPOL, DOB I POSEBNE POTREBE DJECE

Osim što odnos s djetetom u velikoj mjeri određuju osobine odgajatelja, odnos određuju i osobine djeteta. Autor Pianta i sur. (2003) navode da su spol, dob, teškoće djeteta, socio-ekonomski status te etnička pripadnost djeteta, važne odrednice u formiranju odnosa.

U radu je već naglašeno da brojna istraživanja pokazuju da mlađe djevojčice imaju tendenciju stvarati bliske odnose i odnose bez sukoba s učiteljem u odnosu na mušku djecu (Hamre i Pianta, 2001, prema Pianta i sur., 2003).

Također, u radu „Odnosi nastavnika i djeteta od vrtića do šestog razreda: „Odnos nastavnika i djeteta od vrtića do šestog razreda: uzroci iz ranog djetinjstva na percepciju učitelja o bliskosti i sukobu s djetetom“ (2009) analizirala se tematika sukoba i bliskosti između učitelja i učenika iz predškolske ustanove do šestog razreda osnovne škole. U radu su se ispitivale značajke ranog djetinjstva koje su uzrok razlika između djece na početnim razinama, rast sukoba i bliskosti tijekom određenog vremena. U poduzorku ovog istraživanja sudjelovalo je 878-ero djece iz Nacionalnog instituta za dječju zdravstvenu zaštitu i istraživanje ljudskog razvoja rane skrbi za djecu (NICHD SECC). Ovo je prospektivna, longitudinalna studija u koju su bili uključeni sudionici iz 10 mjesta u Sjedinjenim Američkim Državama. Rezultati ovoga istraživanja pokazali su sljedeće (Jerome, Hamre i Pianta, 2009): utvrđena je niska stabilnost sukoba i bliskosti kod učitelja (u šestome razredu), s relativno većom razinom sukoba; razine sukoba u vrtiću bile su veće kod dječaka; djeca crne rase i djeca s manje osjetljivim majkama, imala su veći sukob s nastavnicima tijekom određenog vremena; učitelji su procijenili da je bliskost niža kod dječaka u odnosu na djevojčice. Također, ova djeca su imala lošije uvjete u kućnom okruženju i nižu procjenu uspjeha; razlike vezane za bliskosti između dječaka i djevojčica rastao je tijekom srednje škole. U ovome istraživanju provedene su još i dodatne analize u svrhu istraživanja razlika u procjeni nastavnika o sukobu između crnih i bijelih studenata.

U članku „Psihometrijske osobine odnosa djeteta-odgajatelj, kraći oblik: hrvatsko istraživanje u kontekstu predškolskog odgoja“ (2017), odgajatelji iz Primorsko-goranske županije ocjenjivali su svoj odnos s djecom iz rizičnih skupina. Rizična skupina sačinjava djecu iz diskriminiranih skupina, djecu iz obitelji slabijeg imovinskog stanja, djecu s teškoćama u razvoju i posebnim potrebama te djecu iz obitelji s kroničnim bolestima (Tatalović Vorkapić, 2017). Odgajatelji su u ovom istraživanju ocijenili svoje iskustvo u radu s djecom iz rizičnih skupina kao vrlo teško.

Imati dijete iz rizične skupine za odgajatelja ponekad nadilazi njegove profesionalne vještine. Nastalo stanje zahtijeva potrebnu stručnu podršku koja često izostaje. Ovakve situacije odražavaju se na cjelokupno ozračje skupine, kao i na odnos djeteta-odgajatelj.

6. SOCIO-DEMOGRAFSKE ODREDNICE ODNOSA ODGAJATELJ-DIJETE: SPOL, DOB, RADNI STAŽ ODGAJATELJA, TE TEŽINA RADA S DJECOM

Kao što je već navedeno u radu, posao odgajatelja izuzetno je zahtijevan, a osobito u novije vrijeme kada se od odgajatelja očekuju brojne vještine. Radni uvjeti odgajatelja sve su teži, što se odnosi na veliki broj djece u skupinama u kojima su upisana djeca s raznim teškoćama. Od odgajatelja se očekuje individualan pristup svakom djetetu, kao i zadovoljenje svih djetetovih potreba i interesa. Također, odgajatelji su svakodnevno suočeni sa zadovoljenjem djetetovih potreba koji ne spadaju u njihovu profesionalnu domenu (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005). Sve spomenuto vodi ka profesionalnom sagorijevanju odgajatelja s obzirom da su kroz svoj rad izloženi svakodnevnom stresu. Sukladno tome, sve spomenuto vodi zaključku da su stariji odgajatelji i odgajatelji s velikim brojem radnog staža kroz svoje godine i godine radnog staža, emocionalno i fizički iscrpljeni. Ovakvo stanje se odražava na njihovo opće zadovoljstvo i sreću koje se u konačnici može reflektirati na kvalitetu rada s djecom u skupini.

Važna socio-demografska odrednica je spol odgajatelja. Autor Pianta (2003) navodi da postoje saznanja da bi spol odgajatelja mogao biti važan faktor u formiranju odnosa na relaciji dijete-odgajatelj.

U članku „Izvori stresa na poslu odgajatelja u dječjim vrtićima“ (2005) ispitivali su se izvori stresa odgajatelja. Konstruiranom skalom se provjeravala razlika pojedinih dimenzija izvora stresa s obzirom na duljinu staža odgajatelja. Od ukupnog broja odgajatelja koji su sudjelovali u istraživanju, polovica percipira svoj posao vrlo stresnim. Istraživanje pokazuje da odgajatelji između 19-27 godina radnog staža percipiraju međuljudske odnose stresnijima od kolegica s manje staža (10-18 godina). Odgajatelji iznad 28 godina radnog staža su procijenili svoj posao, stresnijim od odgajatelja s manje godina radnog staža (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005).

Već spomenuto istraživanje „Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece“, autorica Tatalović Vorkapić i Puhalo (2015), pokazuje da je ekstraverzija negativno povezana s dobi i radnim stažom

odgajatelja. Također, ovo istraživanje je pokazalo da nada, optimizam i zadovoljstvo životom odgajatelja su negativno povezane s dobi odgajatelja.

7. METODOLOŠKI ASPEKTI PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

Dubljim pregledom dosadašnjih istraživanja, može se zaključiti da istraživanja koja su se bavila odnosima između odgajatelja/učitelja i djeteta, socio-demografskim odrednicama, pozitivnim aspektima odnosa te osobinama ličnosti odgajatelja povezanih s odnosom su po svojoj prirodi kvantitativna istraživanja. Također, priroda istraživanja u ovom radu je kvantitativna.

7.1. Kvantitativni pristup

Kvantitativni pristup istražuje uzročne poveznice te ima normativni karakter (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Normativna paradigma istraživanja određuje se prema dvije teorije (Douglas, 1973, prema Cohen, Manion i Morrison, 2007), i to: da je ljudsko ponašanje određeno pravilima, te da se njime trebaju baviti metode društvenih znanosti. Kvantitativna istraživanja nastoje provjeriti već nastale teorije na većem broju slučajeva, kvantificirati je, svesti je na brojčani opis, te se konačni rezultat zbraja statističkom analizom (Sekulić-Majurec, 2007). Kvantitativna istraživanja polaze od određenih hipoteza, koje se kasnije provjeravaju istraživanjem (Sekulić-Majurec, 2007).

7.2. Opće odluke

Pri provođenju svakog istraživanja, a u ovom slučaju kvantitativnog, vrlo su važne opće odluke pri istraživanju. Opće odluke su od velikog značaja jer one određuju prirodu istraživanja, primjerice, na koja pitanja istraživač želi dobiti odgovor (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Cohen i sur. (2007) naglašavaju da nakon općih odluka, slijedi izrada nacrtu istraživanja koji sadrži rješavanje važnih pitanja: *„Koji su specifični ciljevi istraživanja?; Kako se općeniti ciljevi i svrhe istraživanja operacionaliziraju u specifična istraživačka pitanja?; Koja su specifična istraživačka pitanja?; Na što se treba usmjeriti istraživanje kako bi odgovorilo na istraživačka pitanja?; Koja je glavna metodologija istraživanja?; Kako će se rješavati pitanja valjanosti i pouzdanosti?; Koje su vrsta podataka potrebne?; Od koga će se pribaviti podaci?; Gdje će još podaci biti dostupni?; Kako će se prikupljati podaci?; Tko će provoditi istraživanje?“*.

7.3. Uzorak

Svako istraživanje da bi bilo pouzdano zahtijeva pažljivo odabranu populaciju iz koje slijedi odabir uzorka (Cohen, Manion i Morrison, 2007).

Prema Cohen i sur. (2007) pri odabiru uzorka treba voditi brigu o četiri važna faktora: „*veličini uzorka, reprezentativnosti i osnovnim parametrima uzorka, pristupu uzorku i strategiji odabira uzorka koja će se primijeniti*“.

Kolika će biti veličina uzorka ovisi o prirodi istraživanja. Veličina uzorka uvjetovana je o svrsi istraživanja i populaciji koja će se ispitivati (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Veličina uzorka ne bi smjela biti manja od 30, ako će se rezultati istraživanja statistički analizirati (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Također, veličinu uzorka određuje heterogenost populacije, kada se očekuju male razlike i povezanosti, kada se uzorak dijeli u podskupine, kada uzorak ima osobine heterogenosti, te kada se ne može pristupiti pouzdanim mjerama zavisne varijable (Borg i Gall, 1979, prema Cohen, Manion i Morrison, 2007).

Kada istraživač odabire uzorak, mora paziti na reprezentativnost uzorka, odnosno uzorak mora predstavljati cjelokupnu populaciju (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Dakle, istraživač mora odrediti što u istraživanju mora biti reprezentativno, kako bi mogao odrediti parametre šire populacije (Cohen, Manion i Morrison, 2007).

Kada istraživač odabire uzorak, mora voditi brigu da uzorak bude dostupan i praktičan (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Kod odabira uzorka, može nastati problem kada se ispituju osjetljiva područja, radi praktičnih razloga ispitanika, te problematičnosti objavljivanja konačnih rezultata istraživanja (Cohen, Manion i Morrison, 2007).

Prema Cohen, Manion i Morrison (2007) istraživač mora „*odabrati uzorak poznate vjerojatnosti odabira ili uzorak nepoznate vjerojatnosti odabira*“. Razlika između slučajnog uzorka i neslučajnog uzorka je sljedeća: slučajni uzorak ima već poznate šanse iz populacije iz koje se odabire, a u neslučajnom uzorku šanse iz šire populacije iz koje se odabire uzorak su nepoznate (Cohen, Manion i Morrison, 2007).

7.4. Valjanost, pouzdanost, osjetljivost

7.4.1. Valjanost

Valjanost je važan dio uspješnog istraživanja. Ako istraživanje nije valjano, ono je bezvrijedno. Pod pojmom valjanosti, podrazumijeva se da bi određeni mjerni instrument trebao pouzdano mjeriti ono za što je namijenjen (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Kada se radi o kvantitativnim istraživanjima, odabir uzorka je važan čimbenik valjanosti, kao i način obrade podataka (Cohen, Manion i Morrison, 2007). Isti autori naglašavaju kako je nemoguće očekivati da će istraživanje biti potpuno valjano.

7.4.2. Pouzdanost

Za istraživanje se može reći da je pouzdano, kada se kroz određeno vrijeme, rezultati ponavljaju s različitim mjernim instrumentima i s različitim ispitanicima (Cohen, Manion i Morrison, 2007). U ovom radu za pouzdanost i osjetljivost mjernih instrumenata koristit će se Cronbachov alfa koeficijent pouzdanosti.

8. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Osnovni cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između odgajatelja i djeteta/djece, te ispitati relaciju između odnosa, dobrobiti odgajatelja, te socio-demografskih varijabli odgajatelja i djece.

Iz toga proizlaze sljedeći istraživački zadatci:

- 1) Ispitati odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na dvije dimenzije: konflikta i bliskosti.
- 2) Ispitati dobrobit odgajatelja (zadovoljstvo životom, optimizam i sreću) i njihove socio-demografske odrednice (spol, dob, radni staž i težinu rada s djetetom)
- 3) Analizirati odnos između odnosa odgajatelj-dijete, dobrobiti odgajatelja (zadovoljstvo životom, optimizam i sreću), te socio-demografskih odrednica (spol, dob, radni staž i težinu rada odgajatelja; spol, dob i posebne potrebe djece).

Temeljem dosadašnjih istraživanja i teorijske podloge ovog rada, očekuje se sljedeće:

H1: Očekuje se da će rezultati ovog istraživanja pokazati višu razinu bliskosti, nego konflikta između odgajatelja i djeteta.

H2: Očekuje se da će rezultati ovog istraživanja koji se odnose na dobrobit odgajatelja s obzirom na njihove socio-demografske odrednice, biti podjednaki rezultatima prethodnih istraživanja. Očekuje se negativna povezanost dobrobiti odgajatelja s dobi odgajatelja i duljinom radnog staža odgajatelja. Očekuje se da će težina rada s djetetom ovisiti o razini dobrobiti (što će dobrobit biti veća da će biti lakše raditi, odnosno što je dobrobit manja, bit će teže raditi s djetetom).

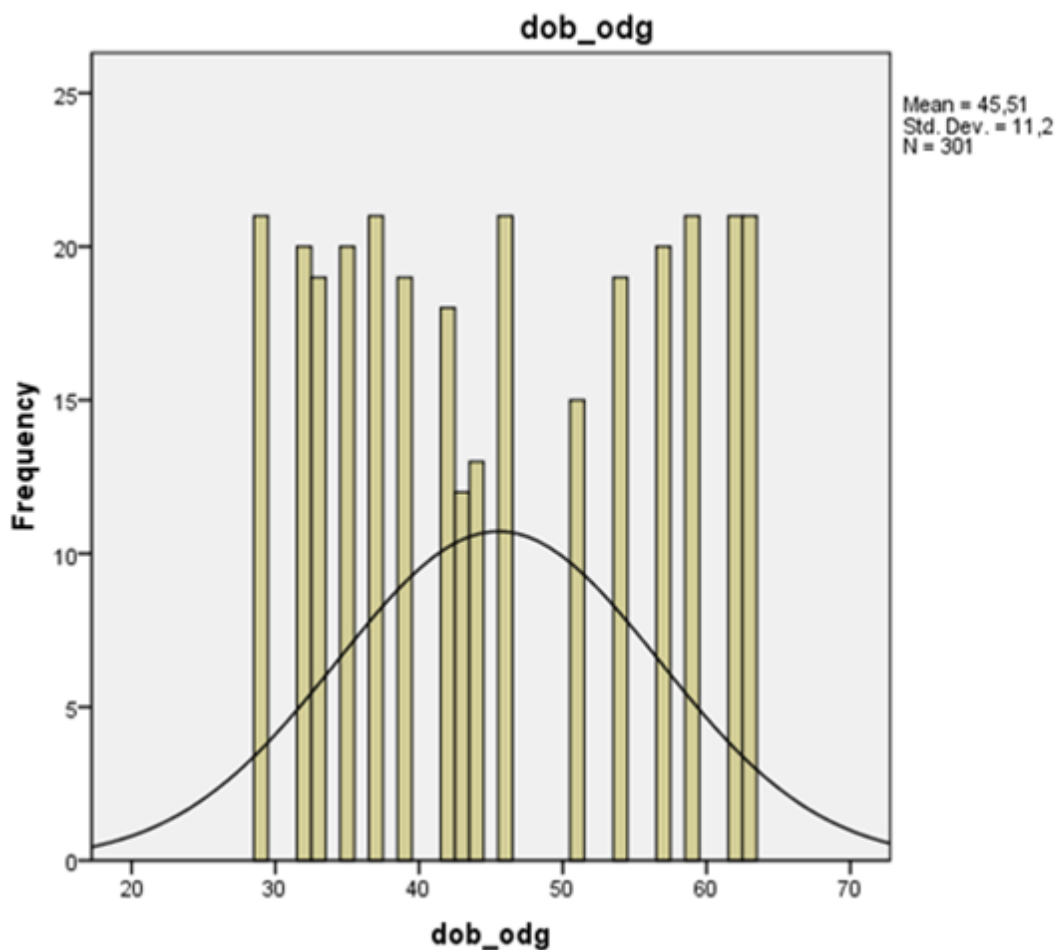
H3: Očekuje se da će djevojčice i mlađa djeca imati bliskije odnose sa svojim odgajateljima. Također, očekuje se da će odgajatelji koji imaju dijete s posebnom potrebom u svojoj skupini imati lošije odnose sa svom djecom u skupini. Navedena istraživanja u ovom radu, pokazuju slične rezultate. Očekuje se pozitivna povezanost odnosa odgajatelj-dijete i dobrobiti odgajatelja (zadovoljstvo životom, optimizam i sreća) te značajnu negativnu povezanost odnosa s obzirom na socio-demografske odrednice odgajatelja.

9. METODA

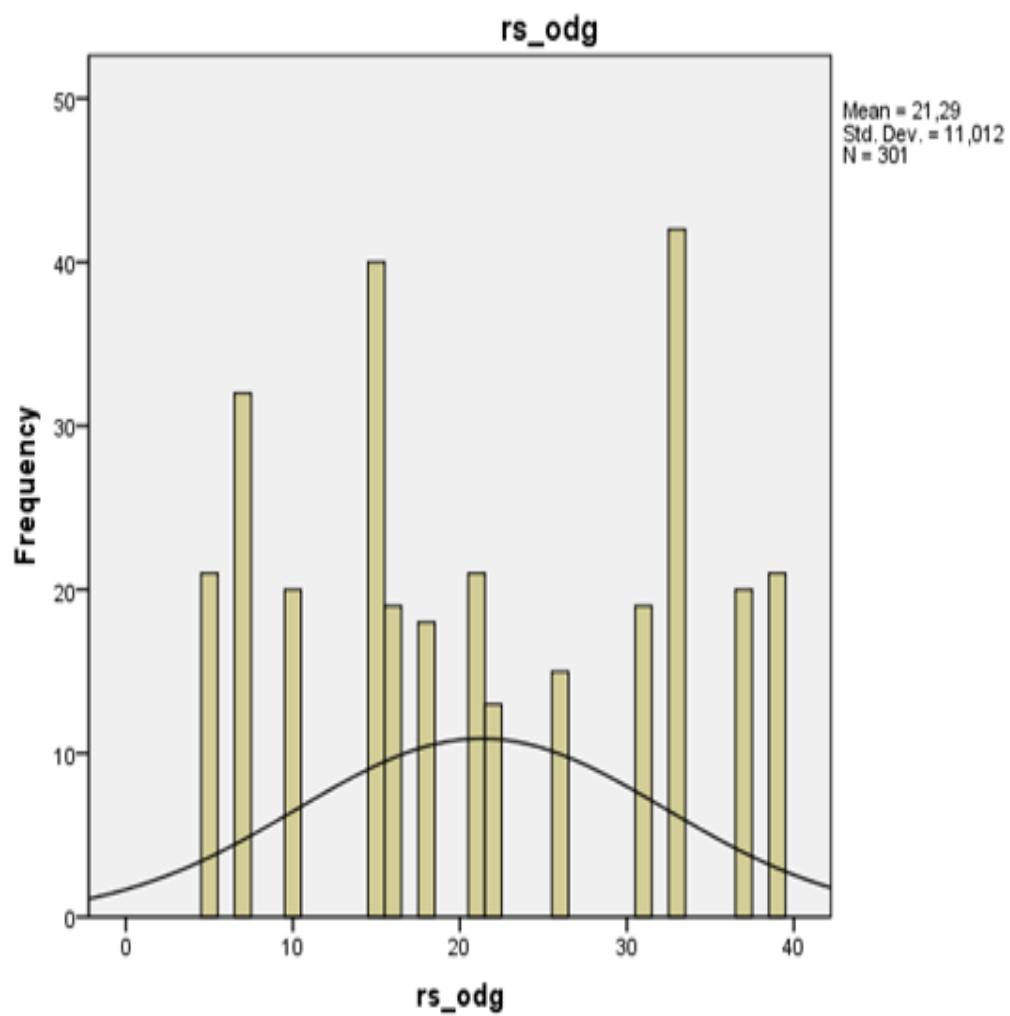
9.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na uzorku od N=16 odgajatelja u Dječjem vrtiću Matulji. Svi ispitanici su bili ženskog spola, prosječne dobi M=45,51 godina (SD=11,2), u rasponu od 29 do 63 godine i prosječne duljine staža M=21,29 (SD=11,012), u rasponu od 5 do 39 godina radnog staža.

Slika 1: Distribucija ispitanika prema dobi

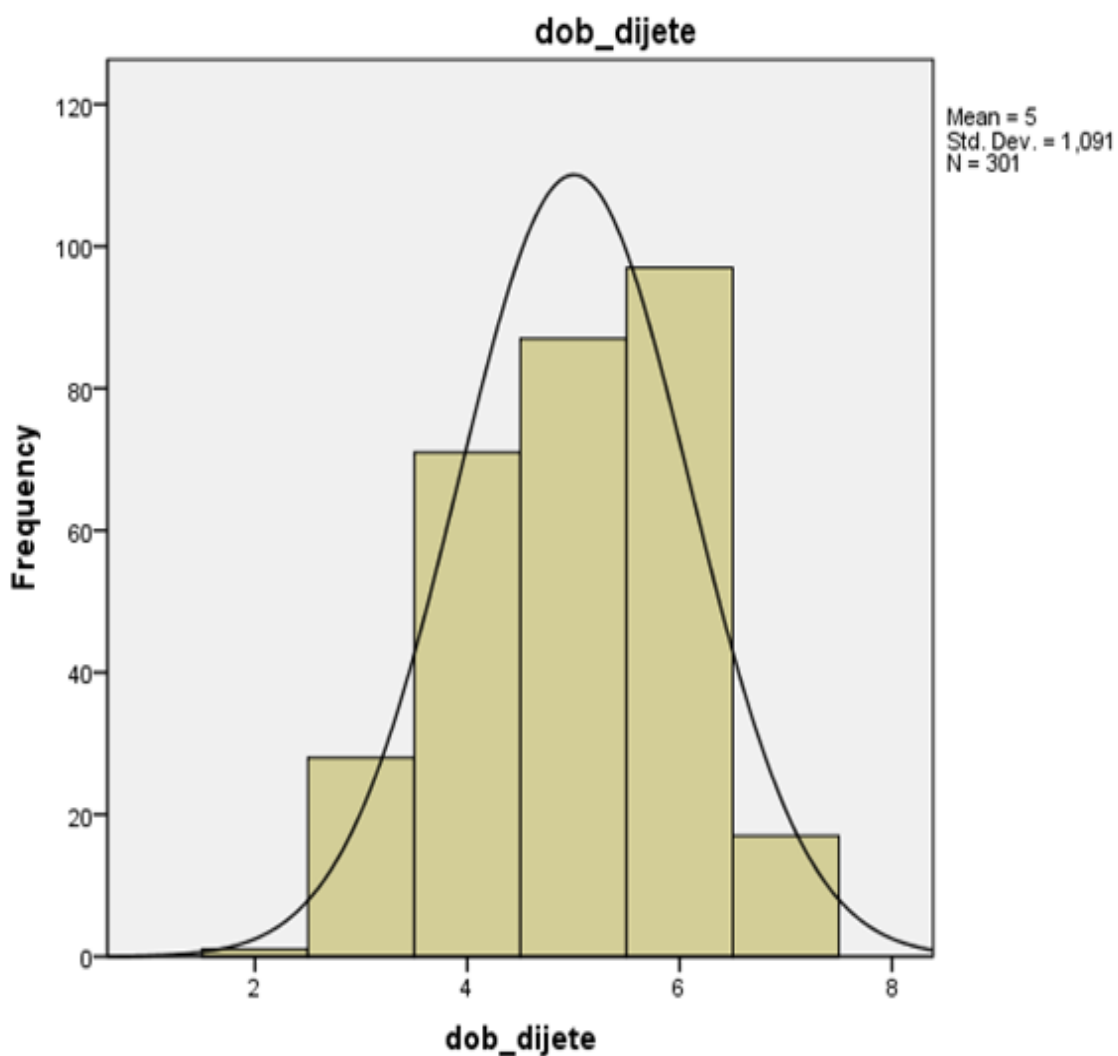

Slika 2: Distribucija ispitanika prema godinama radnog staža

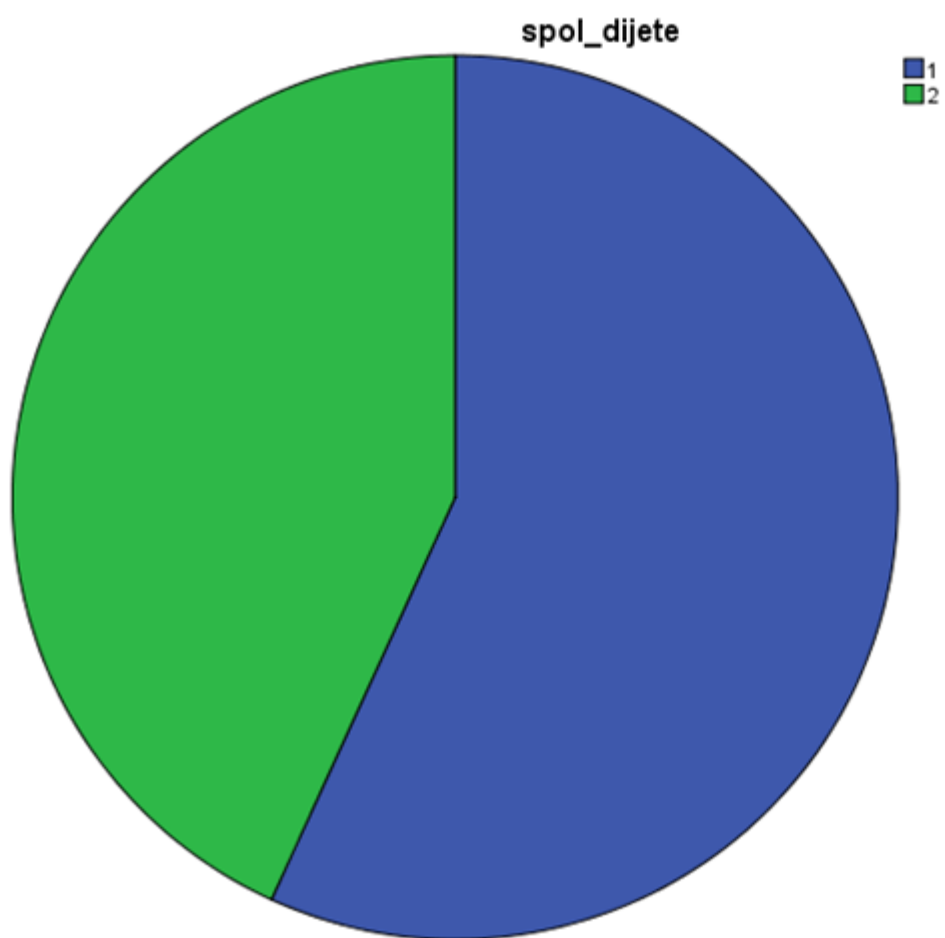

U ovom istraživanju odgajatelji su procjenjivali svoj odnos sa svakim pojedinim djetetom u skupini. U istraživanje je bilo uključeno 301 dijete (171 dječak i 130 djevojčica), prosječne dobi $M=5$ godina ($SD=1,091$) u rasponu od 2 do 7 godina. Od ukupnog broja djece koja su bila uključena u istraživanje, 5-ero djece ima posebnu potrebu, i to jedno dijete s elementima autizma, jedno dijete koje ne komunicira, jedno dijete s poremećajima iz autističnog spektra, jedno dijete sa senzornim poteškoćama i jedno dijete koje slabo komunicira.

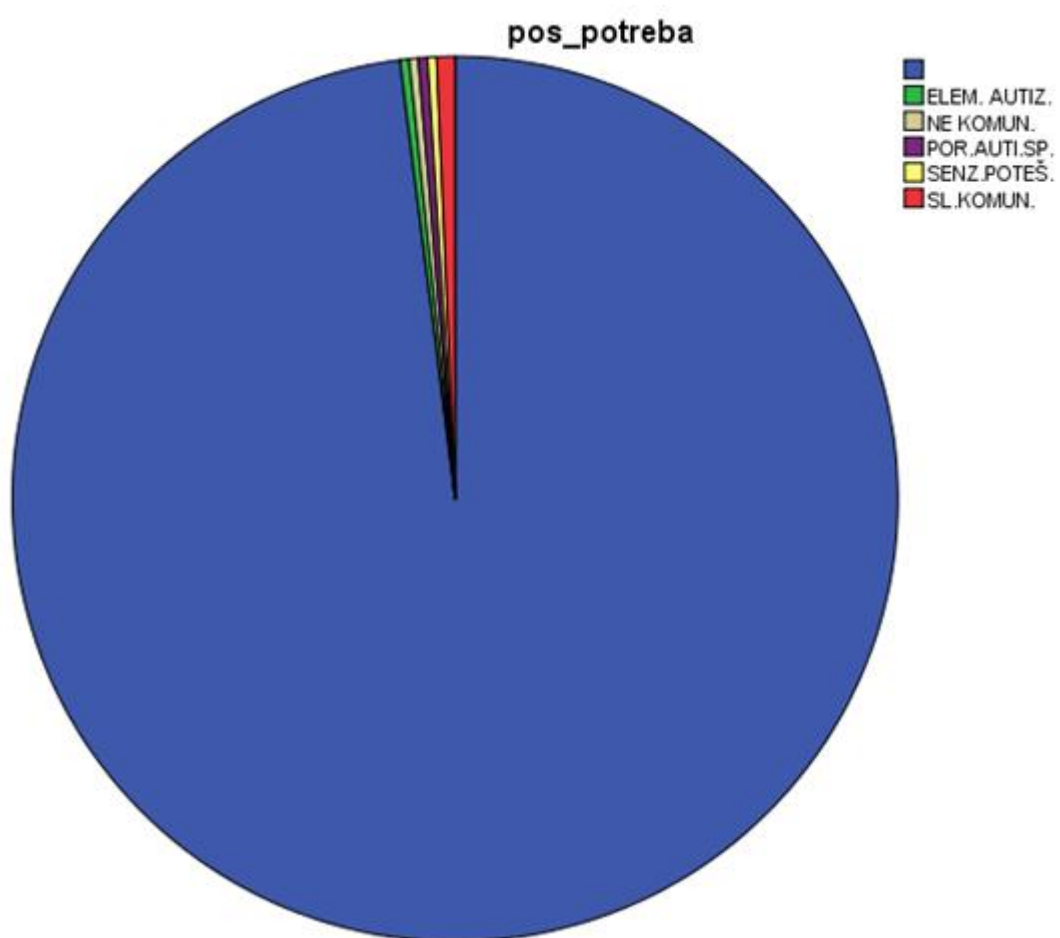
Slika 3: Distribucija djece prema dobi

Slika 4. Distribucija djece prema spolu

Slika 5. Distribucija djece s obzirom na posebnu potrebu

9.2. Mjerni instrumenti

Za potrebe ovog rada korišten je set skala koje mjere sljedeće varijable: socio-demografske varijable odgajatelja i djece, odnos između odgajatelja i djece, optimizam i zadovoljstvo životom te sreću odgajatelja.

U ovom je istraživanju primijenjena *Skala Odnosa odgajatelj-dijete* (kratka forma), detaljnije skala kojom se procjenjuje konflikt i bliskost između djeteta i odgajatelja (STRS; Pianta, 1992b). Petnaest tvrdnji se procjenjivalo na Likertovoj skali od 1 do 5 (1- „Uopće se ne odnosi na mene“; 2- „Djelomično se ne odnosi na mene“; 3- „Nisam siguran“; 4- „Djelomično se odnosi na mene“; 5- „U potpunosti se odnosi na mene“). Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti za dimenziju konflikta iznosi $\alpha = .828$, a za bliskost $\alpha = .747$.

Skala kojom se mjeri optimizam ili *Test životne usmjerenosti* (*Life orientation test LOT*, Scheier i Carver, 1985.; Scheier i sur., 1994, prema Rijavec i sur., 2008) se sastoji od 6 čestica. Tvrdnje u ovom testu procjenjivale su se također na Likertovoj skali od 1 do 5 (1- „uopće se ne slažem“; 2- „djelomično se slažem“; 3- „možda, slažem se i ne slažem“; 4- „djelomično se slažem“; 5- „potpuno se slažem“). Cronbach alpha koeficijent za ovaj test iznosi $\alpha = .627$.

Skala kojom se mjeri zadovoljstvo životom (*Life Satisfaction Scale*, Diener i sur., 1985, prema Rijavec i sur., 2008), adaptirana je na hrvatskom jeziku. Na ovoj skali odgajatelji su procjenjivali vlastito zadovoljstvo životom na Likertovoj skali od 1 do 5 (1- „uopće se ne slažem“; 2- „djelomično se slažem“; 3- „možda, slažem se i ne slažem“; 4- „djelomično se slažem“; 5- „potpuno se slažem“). Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti za ovu skalu iznosi $\alpha = .804$.

Skala subjektivne sreće (*Subjective Happiness Scale*, Lyubomirsky i Lepper, 1999, prema Rijavec i sur., 2008), adaptirana na hrvatskom jeziku, mjeri subjektivnu sreću odgajatelja. Skala se sastoji od 4 čestice. Kao i kod prve skale i na ovoj skali odgajatelji su procjenjivali tvrdnje na Likertovoj skali od 1 do 5. Cronbach alpha koeficijent za ovu skalu iznosi $\alpha = .927$.

Pored navedenog, odgajatelji su unijeli socio-demografske podatke djece i to: spol i dob djeteta. Odgajatelji su također unosili svoje socio-demografske podatke, svoju dob, radni staž i spol.

9.3. Postupak

Ravnateljica Dječjeg vrtića Matulji obaviještena je o izradi diplomskog rada s dopisom dekanice Učiteljskog fakulteta u Rijeci i mentorice izv. prof. dr. sc. Sanje Tatalović Vorkapić. Nakon dozvole za provedbu istraživanja Ravnateljica je dala dopuštenje za provođenje istraživanja u Dječjem vrtiću Matulji.

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku, a provodi se kao dio projekta broj (uniri-drustv-18-11): *Dobrobit djece u prijelaznim životnim periodima: empirijska provjera ekološko-dinamičkog modela*, kojeg financira Sveučilište u Rijeci. U ovom istraživanju su sudjelovali odgajatelji iz centralnog objekta Dječjeg vrtića Matulji, kao i odgajatelji iz 6 područnih vrtića Dječjeg vrtića Matulji. Odgajatelji su uz anketni upitnik dobili dopis o svrsi i cilju istraživanja uz mogućnost dobivanja povratne informacije o rezultatima istraživanja. Odgajateljima je naglašeno da je sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno te da nisu obavezni sudjelovati u istraživanju. U dopisu je također istaknuto da je istraživanje potpuno anonimno, te da se neće tražiti podaci o identitetu djece i odgajatelja. Prikupljanje podataka je trajalo 15 dana.

10. REZULTATI I RASPRAVA

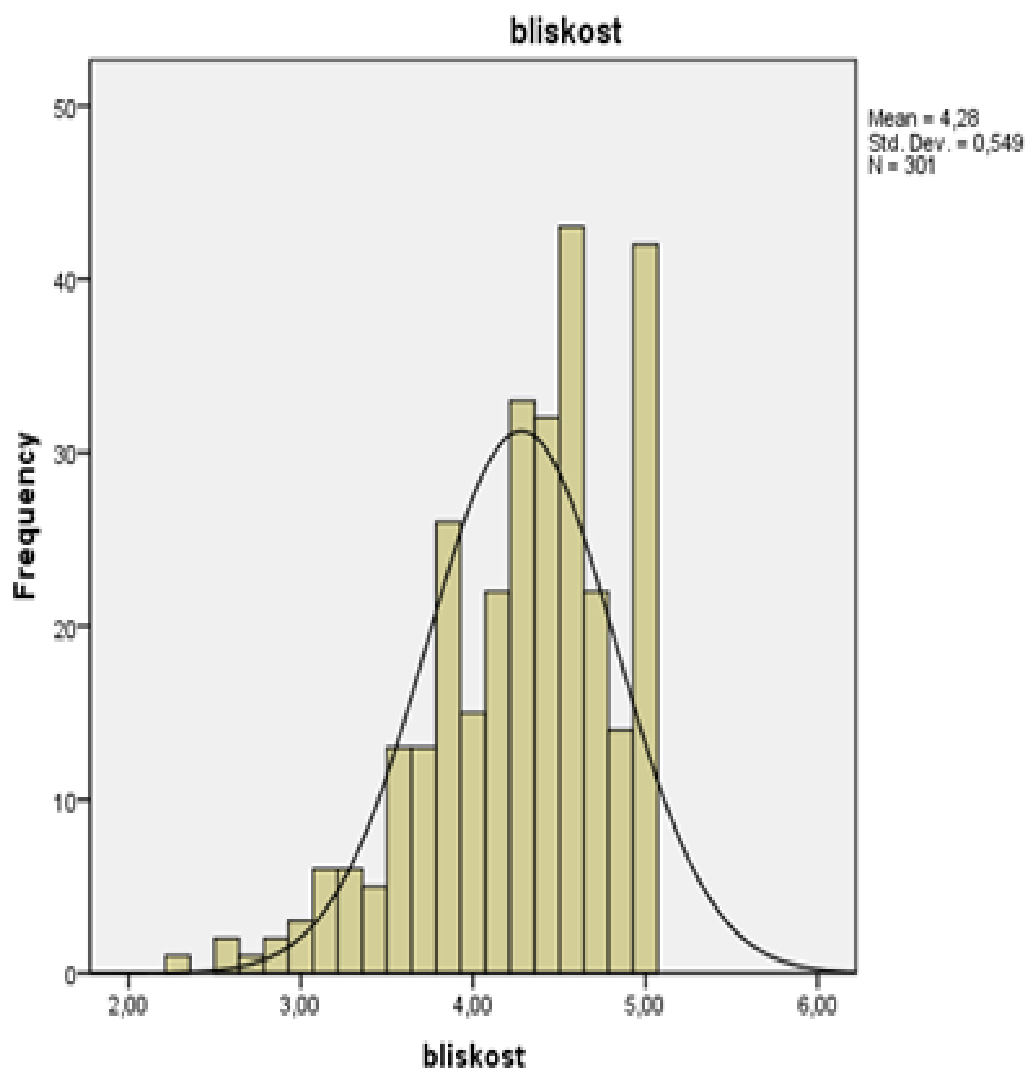
10.1 Odnos odgajatelj-dijete s obzirom na dvije dimenzije: konflikt i bliskost

Jedan od zadataka ovog istraživanja, bio je ispitati konflikt i bliskost odgajatelja sa svakim pojedinim djetetom u skupini. Prva hipoteza ovog istraživanja je potvrđena, odnosno rezultati ovog istraživanja pokazuju da je kod odgajatelja Dječjeg vrtića Matulji, veća bliskost $M=4,28$ ($SD=0,549$) u odnosu na konflikt $M=1,98$ ($SD=0,797$) sa svakim pojedinim djetetom u skupini.

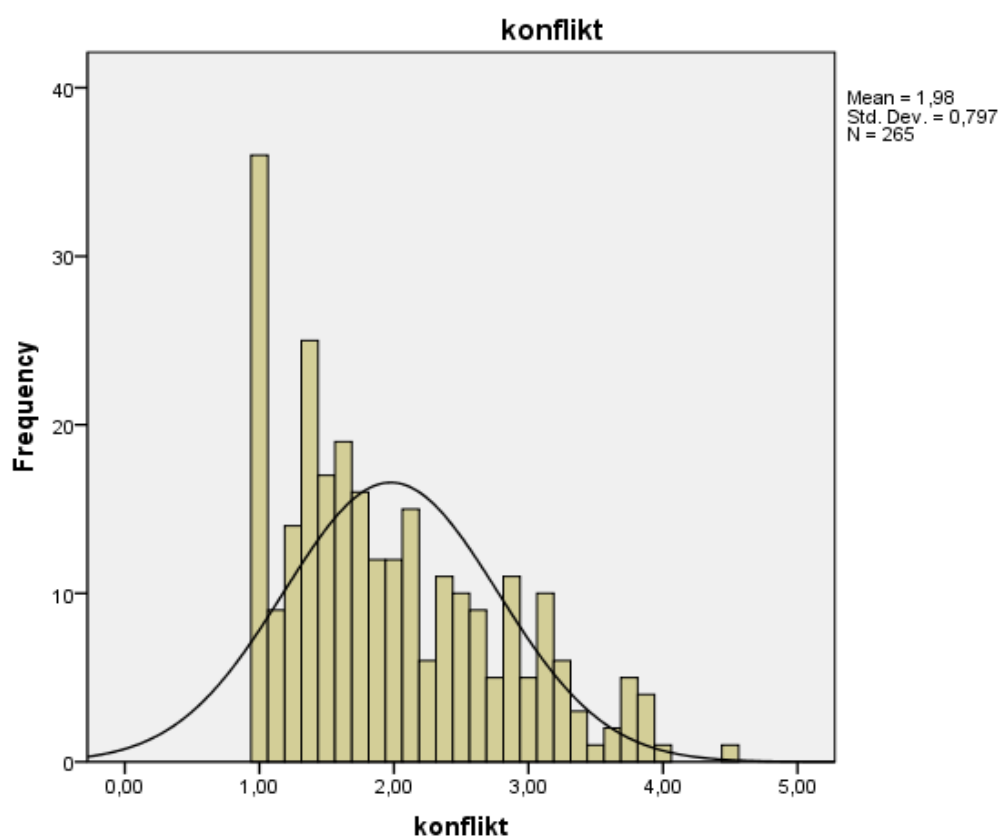
Ovaj rezultat je očekivan s obzirom na suvremenu teorijsku podlogu odrastanja djeteta, koja je proizašla upravo iz prakse. Brojni radovi i teorija naglašavaju na važnost cjelokupnog konteksta u kojem dijete odrasta, a od velike važnosti je i kontekst ustanove. Važan dio konteksta ustanove čini odgajatelj, koji već svojim odabirom poziva preuzima odgovornost za stvaranje pozitivnog ozračja cjelokupnog konteksta ustanove, kako bi djetetu osigurao razvijanje svih njegovih urođenih potencijala. Odgovornost odgajatelja prema djetetu počinje već prvim susretom s djetetom, kada zapravo i počinje građenje odnosa. Autor Pianta (1999) naglašava važnost odnosa između odgajatelja/učitelja u obrazovnom kontekstu. Rani odnosi uvelike će odrediti razvoj i uspjeh djeteta u daljnjem životu (Pianta, 2003). Sukladno tome, već spomenuti istraživački rad autora Hamre i Pianta (2001) pokazao je kako su djeca koja su u predškolskoj ustanovi imala negativna iskustva obilježena sukobima, imala lošija postignuća tijekom osmogodišnjeg školovanja.

Istraživački rad autorice Tatalović Vorkapić (2017) je također pokazao kako odgajatelji imaju veću razinu bliskosti s djecom u odnosu na konflikt, što potvrđuje tezu da su odgajatelji zapravo već svojim odabirom struke i zvanja svjesni ranog iskustva djeteta i da u skladu s tim i djeluju. Iako u praksi postoje razni ometajući faktori, većina odgajatelja se trudi stvoriti pozitivno ozračje skupine, što pokazuje i rezultat ovog istraživanja.

Slika 6: Distribucija rezultata na skali za *Bliskost*

Slika 7: Distribucija rezultata na skali za *Konflikt*

10.2. Dobrobit odgajatelja i njihova socio-demografska obilježja

Drugi zadatak ovog istraživanja je bio ispitati dobrobit odgajatelja (optimizam, zadovoljstvo životom i sreća) i njihove socio-demografske značajke (dob i radni staž odgajatelja), te samoprocjenu težinu rada s djecom.

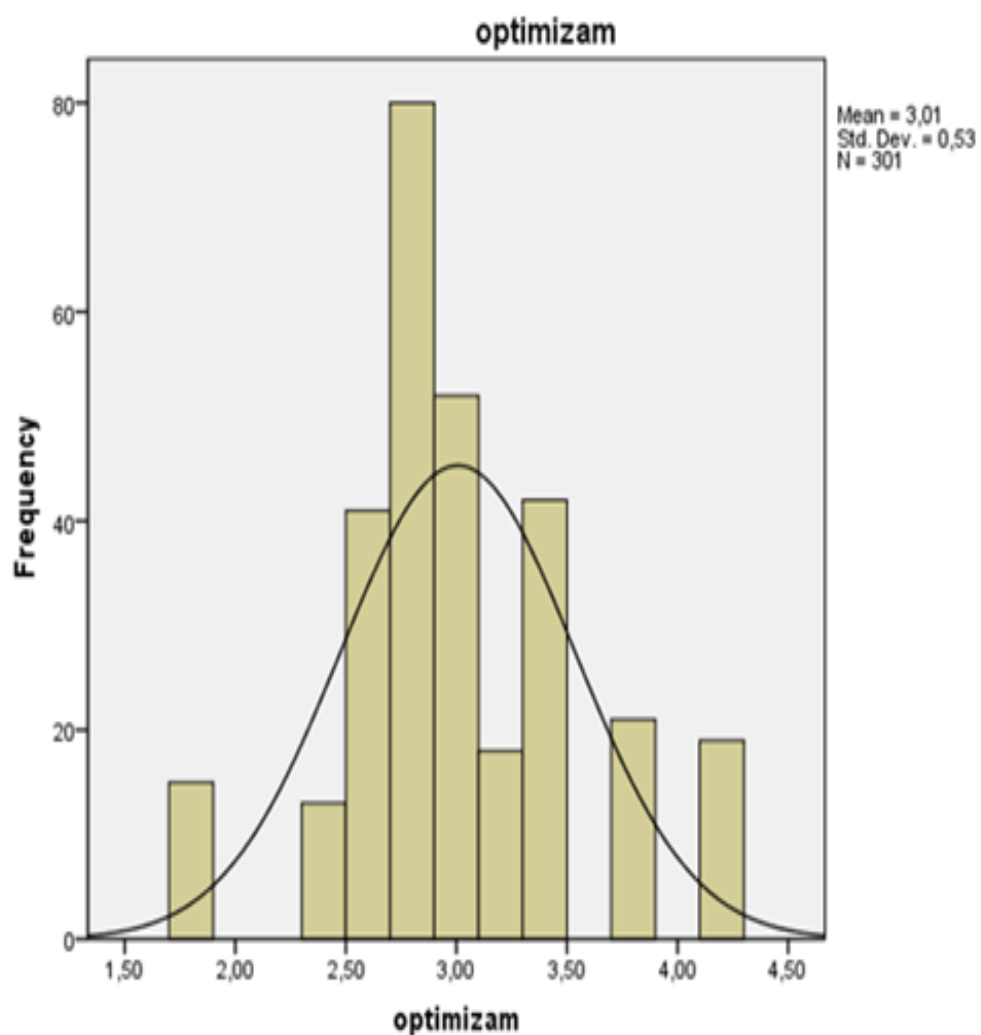
Istraživanje je pokazalo da odgajatelji Dječjeg vrtića Matulji imaju umjerenu razinu optimizma $M=3,01$ ($SD=0,53$), ali i da taj optimizam pada s dobi i s godinama radnog staža. Dakle, istraživanje je pokazalo da postoji statistički značajna negativna povezanost optimizma s dobi odgajatelja $r=-0,40$ ($p<0,01$), odnosno što je odgajatelj stariji, to je manje optimističan. Potvrđeno je postavljena hipoteza da je optimizam negativno povezan s dobi odgajatelja. Također, potvrđena je pretpostavka da je optimizam negativno povezan i s radnim stažom odgajatelja $r=-0,47$ ($p<0,01$). Odgajatelji koji imaju veći broj godina radnog staža, imaju manju razinu optimizma. Ovi rezultati potvrđuju teorijsku postavku ovog rada, ali i ostalih istraživanja. Posao odgajatelja je vrlo zahtjevan jer podrazumijeva brojne zadaće i odgovornosti odgajatelja, a osobito u novije vrijeme. Od odgajatelja se očekuje da prati suvremene spoznaje o razvoju djeteta, pa se vodeći ovom činjenicom, zadaci odgajatelja sve složeniji. Često su uvjeti u kojima rade opterećeni brojnim ometajućim faktorima, kao što su veliki broj djece u skupinama, djeca s poteškoćama, ali i nedostatna podrška stručnog tima u vrtića. Sve navedeno vodi ka profesionalnom sagorijevanju, odnosno fizičkom i emocionalnom iscrpljenošću odgajatelja, što bi mogao biti razlog zašto odgajatelji u ovom istraživanju s većom dobi i brojem godina radnog staža imaju manju razinu optimizma. Razloge za nižu razinu optimizma kod starijih odgajatelja, može se tražiti i u stručnoj spremi odgajatelja, s obzirom da među mlađim odgajateljima ima visokoobrazovanih te je kod njih izražena veća motivacija za profesionalnim razvojem i promjenama. Međuljudski odnosi u kolektivu, ali i u privatnom životu bi također mogli utjecati na nižu razinu optimizma. Svakako bi rezultat ovog istraživanja mogao biti zanimljiv za neko sljedeće istraživanje, koje bi se fokusiralo na prave razloge nižeg optimizma kod starijih odgajatelja.

Već spomenuti istraživački rad Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić (2005), pokazao je sličan rezultat. Nešto manje od polovice ispitanika su se izjasnila kako svoj posao smatra izrazito stresnim. Također, isti istraživački rad pokazao je da odgajatelji sa srednjom

duljinom radnog staža, svoj posao percipira stresnijim od odgajatelja s manje godina radnog staža te odgajatelji s najviše godina radnog staža, smatra svoj posao izrazito stresnim. Istraživački rad autorica Tatalović Vorkapić i Puhalo (2015) pokazao je također negativnu povezanost optimizma s dobi odgajatelja. Iste autorice naglašavaju kako je ovaj rezultat vrijedan u budućem unaprjeđenju odgojne-obrazovne prakse. Rad autorice Crnčić (2016) pokazao je također, da razina optimizma opada s dobi i radnim stažom odgajatelja. Ove rezultate bi svakako trebalo detaljnije ispitati, te se fokusirati na prave uzorke niže razine optimizma kod starijih odgajatelja. Istraživanje koje bi se fokusiralo baš na ove probleme, doprinijelo bi boljitku prakse. Unaprijediti odgojno-obrazovnu praksu, svakako bi značilo i optimističnog odgajatelja koji bi zadržao svoj optimističan stav tijekom cijelog radnog vijeka. Iako, optimističan stav nije uvijek uvjetovan samo profesionalnim životom, već ovisi i o ostalim brojnim životnim faktorima čovjeka. Ipak, bolji radni uvjeti i dostatna profesionalna podrška doprinijela bi optimističnom stavu. Kako je u radu naglašeno, optimističan odgajatelj vrlo je važan u predškolskom odgoju jer svojim pozitivnim stavom kreira i stvara pozitivno ozračje skupine koja je od velike važnosti za optimalan rast i razvoj djeteta. Njegov optimističan stav važan je u daljnjem formiranju djetetove ličnosti.

Također, optimizam nije bio statistički značajno povezan s težinom rada odgajatelja, pa se odbacuje hipoteza da je optimizam u značajnoj korelaciji s težinom rada odgajatelja.

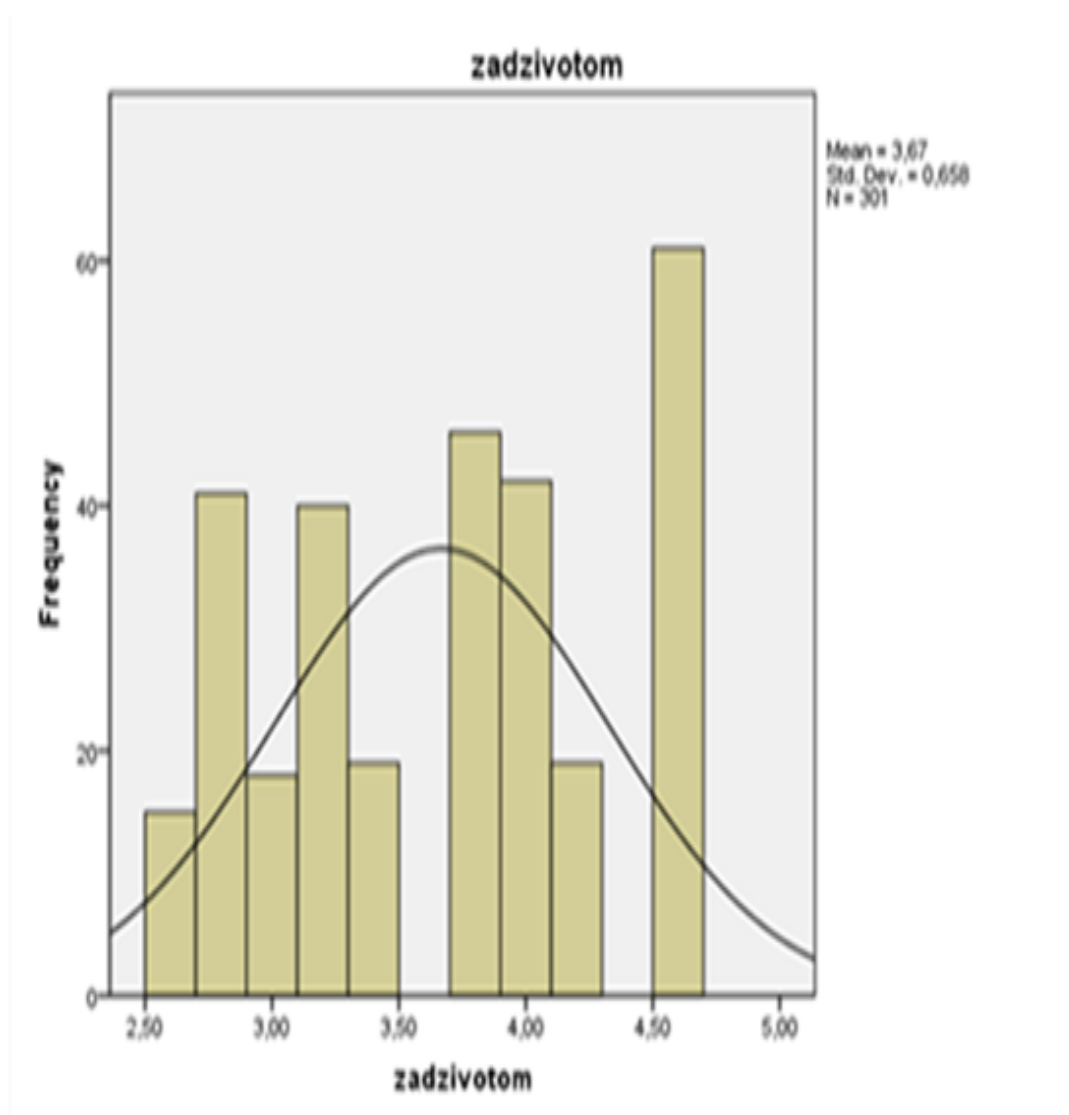
Slika 8: Distribucija rezultata na skali *Optimizam*

Ovaj rad imao je zadatak ispitati zadovoljstvo odgajatelja i njihove socio-demografske odrednice odgajatelja. Istraživanje nije pokazalo statistički značajnu povezanost zadovoljstva životom sa socio-demografskim odrednicama odgajatelja te težinom rada odgajatelja, čime se odbacuje pretpostavka da je zadovoljstvo životom povezano s dobi, radnim stažom i težinom rada odgajatelja. Odgajatelji Dječjeg vrtića Matulji imaju višu razinu zadovoljstva sa životom $M=3,67$ ($SD=0,658$).

Odgajatelj koji je zadovoljan svojim životom, bit će vedar te će s puno motivacije i pozitivnog raspoloženja pristupati djeci (Tatalović Vorkapić i Puhalo). Od odgajatelja se očekuje da bude stabilan i odgovoran, da u njegovoj skupini vlada pozitivno ozračje, a odgajatelj koji je zadovoljan svojim životom, kreator je pozitivne klime u svojoj skupini. Iako su odgajatelji u ovom istraživanju pokazali višu razinu zadovoljstva životom, ono nije značajno povezano s dobi odgajatelja. Istraživanje Tatalović Vorkapić i Puhalo (2015) pokazalo je značajnu negativnu povezanost zadovoljstva životom s dobi odgajatelja. U navedenom istraživanju negativna korelacija s dobi se pokazala i s ostalim faktorima dobrobiti. S obzirom da je optimizam bio značajno negativno povezan s dobi i radnim stažom odgajatelja, očekivalo se da će i zadovoljstvo životom pokazati negativnu korelaciju, uzevši u obzir teorijsku podlogu po kojoj su svi faktori dobrobiti međusobno povezani.

Slika 9: Distribucija rezultata na skali *Zadovoljstvo životom*

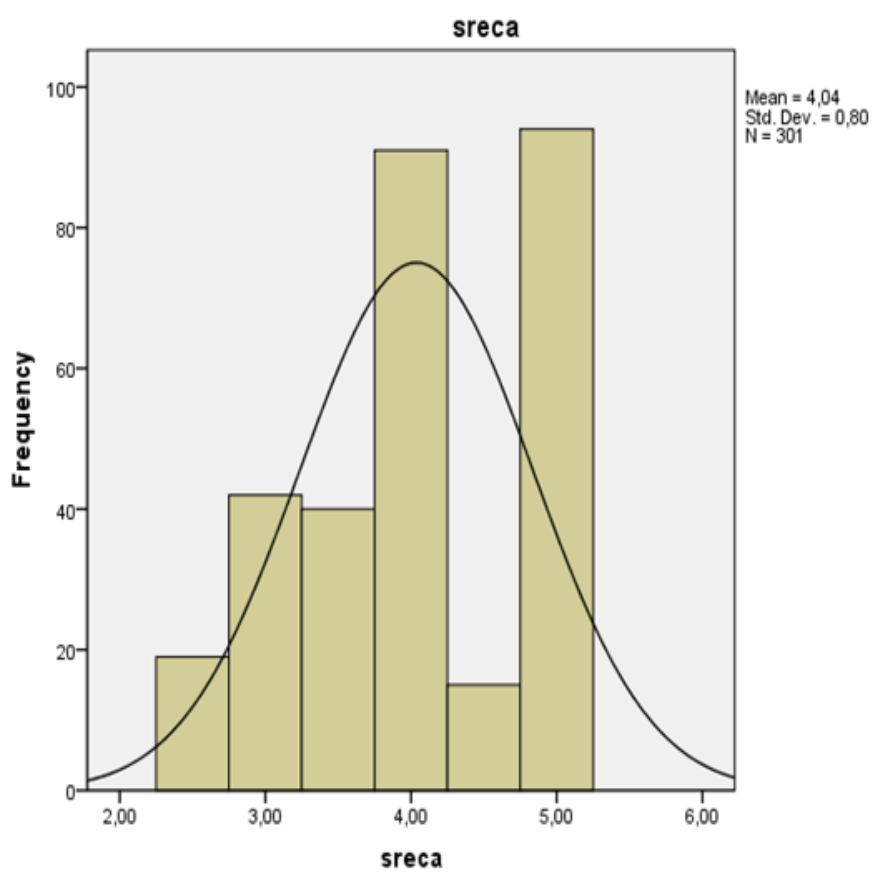

Istraživački zadatak ovog rada je bio ispitati sreću odgajatelja, te utvrditi je li sreća odgajatelja povezana sa socio-demografskim obilježjima odgajatelja. Rezultati ovog istraživanja su pokazali da odgajatelji Dječjeg vrtića Matulji imaju višu razinu sreće $M=4,04$ ($SD=0,80$). Ovo je izuzetno zadovoljavajući rezultat s obzirom da je sreća vrlo važan faktor kod odgajatelja. Sretan odgajatelj će biti zadovoljniji životom te imati optimističan stav koji će se pozitivno odraziti na njegovu profesiju. S obzirom da odgajatelji rade s najmlađom populacijom, izrazito su važni svi pozitivni stavovi. Od pozitivnog stava kreće stvaranje pozitivnog okruženja u kojem će dijete kroz igru razvijati sve svoje potencijale.

Bilo je interesantno ispitati jesu li socio-demografske odrednice povezane sa srećom odgajatelja. Rezultati istraživanja pokazuju negativnu povezanost sreće s godinama odgajatelja $r=-0,36$ ($p<0,01$), što pokazuje da stariji odgajatelji imaju nižu razinu percepcije vlastite sreće s čime se potvrđuje pretpostavka ovog istraživanja. Sreća je također, negativno povezana s godinama radnog staža odgajatelja $r=-0,44$ ($p<0,01$), odnosno što je odgajatelj stariji, to je razina sreće manja. Ovaj rezultat također potvrđuje zadanu hipotezu istraživanja. Nadalje, istraživanje je pokazalo pozitivnu povezanost sreće i težine rada odgajatelja $r=0,12$ ($p<0,05$), što pokazuje da što je razina sreće veća, odgajatelj se lakše nosi s radom.

Ovi rezultati sreće odgajatelja su pokazali slične rezultate kao i kod ispitivanja optimizma odgajatelja, pa u skladu s time, rezultati nisu iznenadili. Optimizam, zadovoljstvo životom i sreća čine subjektivnu procjenu dobrobiti čovjeka. Sva tri faktora su u međusobnom djelovanju. Optimizam, zadovoljstvo životom i sreća u ovom istraživanju imaju umjerene do više vrijednosti. Kada se raspravlja o sreći, važno je spomenuti već naglašeno istraživanje u ovom radu „Percepcija učitelja o kreativnosti i sreći“ (2011) koje je pokazalo da je percepcija sreće kod pojedinca u pozitivnom odnosu s maštom i kreativnosti. Ispitanici koji su sebe procijenili kao sretnog, imali su o sebi visoku razinu percepcije kreativnosti. Ova teza objašnjava da sreća odgajatelja, ali i ostale pozitivne emocije će razvijati sve kognitivne aktivnosti pojedinca, odnosno odgajatelja. Slijedom toga, sretnom pojedincu će biti lakše raditi, uzevši u obzir njegovu motivaciju i sve pozitivne emocije, što pokazuju i ovi rezultati istraživanja.

Slika 10: Distribucija rezultata na skali *Sreća*

10.3. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na dobrobit odgajatelja, te socio-demografske odrednice djece i odgajatelja

U radu je već spomenuto da su odgajatelji Dječjeg vrtića Matulji analizirali odnos sa svakim pojedinim djetetom u skupini. U istraživanju se procjenjivalo 301 dijete (171 dječak i 130 djevojčica), u rasponu od 2 do 7 godina, prosječne dobi $M=5$ godina ($SD=1,091$). Od ukupnog broja djece, 5-ero djece ima posebnu potrebu, i to: jedno dijete s elementima autizma, jedno dijete koje ne komunicira, jedno dijete s poremećajima iz autističnog spektra, jedno dijete sa senzornim poteškoćama i jedno dijete koje slabo komunicira. Četvrti zadatak ovog istraživanja je bio ispitati odnos između odgajatelja i djeteta u odnosu na dobrobit odgajatelja (optimizam, zadovoljstvo životom i sreća), te u odnosu sa socio-demografskim osobinama odgajatelja i djeteta.

10.3.1. Odnos između odgajatelja i djeteta u odnosu na dobrobit odgajatelja (optimizam, sreća i zadovoljstvo životom)

Hipoteza ovog istraživanja je da će sve tri dimenzije dobrobiti biti u pozitivnoj korelaciji s odnosom (sukob i konflikt).

Rezultati istraživanja pokazuju da je optimizam u značajnoj pozitivnoj korelaciji s konfliktom $r=0,32$ ($p<0,01$). Dakle, što je veći optimizam kod odgajatelja, to je veći konflikt. Ovaj rezultat je vrlo interesantan, s obzirom da se po svim teorijski postavkama očekivala pozitivna povezanost optimizma s bliskosti, s čime se i odbacuje pretpostavka ovog istraživanja. Rezultat se možda može objasniti malim uzorkom ili teorijom da što je veća razina optimizma odgajatelja, da sukladno tome rastu i njegova očekivanja od djeteta. Slijedom te teorije, velika očekivanja nose sa sobom sukob i otpor. U svakom slučaju ovaj rezultat je zanimljiv, te ga treba uzeti u obzir u nekom sljedećem istraživanju.

Iako se predviđalo da će zadovoljstvo životom biti u pozitivnoj korelaciji u odnosu na konflikt i bliskost, u ovom istraživanju zadovoljstvo životom nije bilo u značajnoj korelaciji s bliskosti i konfliktom. Sreća, također dimenzija dobrobiti nije bila u značajnoj korelaciji s konfliktom i bliskosti s čime se odbacuje hipoteza da je sreća u pozitivnoj korelaciji s bliskosti i konfliktom. Predviđanja da su ove tri dimenzije u pozitivnoj korelaciji, date su podlogom teorijske podloge. U teoriji pozitivne emocije se reflektiraju na kvalitetnije odnose s okolinom, odnosno u ovom slučaju pozitivan odnos odgajatelja i djeteta.

10.3.2. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na socio-demografske karakteristike odgajatelja i težinu rada

Ovaj rad je imao zadatak ispitati socio-demografske odrednice odgajatelja i njihove povezanosti s odnosom. Pretpostavljalo se da će socio-demografske odrednice biti u negativnoj korelaciji sa sukobom i bliskosti.

Dakle, istraživanje je svojim rezultatima pokazalo da je dob odgajatelja u značajnoj negativnoj korelaciji s bliskošću $r=-0,15$ ($p<0,01$). Ovaj rezultat pokazuje da što je odgajatelj stariji, to je manja razina bliskosti s djecom. Nadalje, ovo istraživanje je pokazalo i pozitivnu korelaciju radnog staža odgajatelja i konflikta $r=0,14$ ($p<0,05$), što pokazuje da veći broj godina radnog staža odgajatelja, ukazuje na veći konflikt između odgajatelja i djeteta. S ovim rezultatom se potvrđuje hipoteza ovog rada, ali i teorijska podloga ovog rada. Prethodno dobiveni rezultati koji su pokazali da su optimizam i sreća u negativnoj korelaciji sa socio-demografskim obilježjima odgajatelja, te su predviđali date rezultate. Optimizam i sreća odgajatelja uvjetuju pozitivna raspoloženja pojedinca. Ako pojedinac nije optimističan, vjerojatno je da neće biti sretan, niti zadovoljan životom. Ako ne posjeduje pozitivne osobine, neće moći kreirati pozitivno ozračje u svom okruženju. Kako je već navedeno u radu, posao odgajatelja je težak i stresan, a suvremena pedagogija od odgajatelja očekuje razne kompetencije i vještine. Kroz godine radnog staža, dolazi do fizičke i emocionalne iscrpljenosti. Mlađi odgajatelji često su školovaniji, te s puno više entuzijazma prilaze poslu, pa je ova činjenica vjerojatno jedan od razloga nezadovoljstva starijih odgajatelja. Padom razine pozitivnih emocija, pogoršava se odnos s okolinom. Slijedom toga, raste konflikt, odnosno pada razina bliskosti između odgajatelja i djeteta. Ovi rezultati upućuju da s rastom dobi i godina radnog staža, odgajatelji teže rade. Jedan od zadataka ovog istraživanja je bilo je ispitati percepciju težine rada odgajatelja u odnosu na konflikt i bliskost. Rezultati su pokazali sljedeće: težina rada je u negativnoj korelaciji s konfliktom $r=-0,58$ ($p<0,01$) i u pozitivnoj korelaciji s bliskosti $r=0,53$ ($p<0,01$). Ovaj rezultat govori da što je lakši rad s djetetom to je manji konflikt, odnosno što je lakši rad s djetetom, to je veća bliskost između odgajatelja i djeteta. Ovaj rezultat prati logički slijed jer ako odgajatelj ima lakoću rada s djetetom, to podrazumijeva i njihov dobar odnos jer dobar odnos nosi lakoću rada odgajatelju. Dobar odnos s djetetom je proces, koji se stvara već prvim njihovim susretom. Na koji način će dijete doživjeti odgajatelja, ovisi o brojnim faktorima odgajatelja. Svaki odgajatelj bi trebao biti fokusiran na stvaranje pozitivnih

odnosa s djetetom jer će se dobrim odnosima u skupini, olakšati i njegov rad. Odnos pun bliskosti rezultirat će općim uspjehom djeteta, ali i većem zadovoljstvu odgajatelja. Na taj način odgajatelj će imati veću motivaciju, te će se lakše nositi sa svim otežavajućim faktorima u svom radnom okruženju.

10.3.3. Odnos između odgajatelja i djeteta s obzirom na socio-demografske karakteristike djece

Jedna od zadaća ovog istraživanja bila je ispitati utječu li spol i dob djeteta na konflikt i bliskost s odgajateljem te utječe li posebna potreba djeteta na konflikt i bliskost odgajatelja s djecom u skupini. Rezultati su pokazali da je spol djeteta u pozitivnoj korelaciji s bliskošću $r=0,23$ ($p<0,01$) i u značajnoj negativnoj korelaciji s konfliktom $r=-0,21$ ($p<0,01$). Ovaj rezultat potvrđuje hipotezu da odgajatelji imaju veću bliskost s djevojčicama s čime se potvrđuje zadana hipoteza ovog rada.

Odnos između odgajatelja i djeteta određuju brojni faktori. Jedan od vrlo važnih faktora su biološke karakteristike, kao što su spol i dob djeteta. Mnoga istraživanja su pokazala da su upravo djevojčice stvarale sa svojim učiteljima bliskije odnose, te odnose bez sukoba, na što ukazuje i ovo istraživanje. Autor Pianta i sur. (2003) ističu da na odnos s djetetom utječe cijeli niz bioloških osobina djeteta. Pa tako istraživački rad „Odnos nastavnika i djeteta od vrtića do šestog razreda: uzroci iz ranog djetinjstva na percepciju učitelja o bliskosti i sukobu s djetetom“ (2009) je pokazao da je razina sukoba tijekom predškolskih godina bila veća kod dječaka (Jerome, Hamre i Pianta, 2009). Isto istraživanje pokazuje veću bliskost s djevojčicama tijekom prvih šest razreda osnovne škole (Jerome, Hamre i Pianta, 2009).

Autor Pianta i sur. (2001) ističu da će mlađe djevojčice imati tendenciju stvarati bliskije odnose sa svojim učiteljima. Ova teza nije potvrđena u ovom istraživačkom radu. Dob djeteta nije statistički značajno povezana s bliskošću i konfliktom. Dakle, odbacuje se zadana pretpostavka da će mlađa djeca imati bliskiji odnos sa svojim odgajateljem.

Pretpostavka ovog rada je da će odgajatelji koji u svojoj skupini imaju dijete s posebnom potrebom, imati lošiji odnos sa svom ostalom djecom u skupini, nije potvrđena. Rad s djetetom koji ima posebnu potrebu vrlo je zahtjevan, te od odgajatelja iziskuje brojna znanja i kompetencije, koje odgajatelji često nemaju. Od odgajatelja se očekuju vještine koje nisu u njegovoj domeni struke. Uz sve spomenuto, skupine su i dalje brojne, pa su radni uvjeti još teži. Odgajatelju često nedostaje stručna pomoć i podrška kao bi mu olakšala rad u navedenim uvjetima. U ovom istraživanju se pokazalo da dijete s posebnom potrebom u skupini ne formira negativno ozračje u skupinama. Ovaj rezultat se može objasniti činjenicom što skupine u Dječjem vrtiću Matulji koje imaju dijete s teškoćom,

imaju dostatnu pomoć asistenta za to isto dijete. Dodijeljeni asistent skupinama koje imaju dijete s teškoćom uvelike olakšava svakodnevni rad skupine i odgajatelja u toj skupini.

Tablica 1: Korelacijska matrica odnosa odgajatelj-dijete (bliskost i konflikt) u odnosu na dobrobit odgajatelja (optimizam, zadovoljstvo životom i sreća), socio-demografskih značajki djece (spol i dob), težina rada i socio-demografskih značajki odgajatelja (dob i radni staž)

	Bliskost	Konflikt
Optimizam odgajatelja	-,076	,322**
Zadovoljstvo životom odgajatelja	,058	-,072
Sreća odgajatelja	-,018	-,098
Spol djece	,238**	-,219**
Dob djece	,001	,048
Težina rada s djecom	,535**	-,582**
Dob odgajatelja	-,151**	,100
Radni staž odgajatelja	-,110	,143*

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

11. ZAKLJUČAK

Odnos između djeteta i odgajatelja, od velike je važnosti jer uvelike utječe na razvoj djeteta, a u konačnici i na njegova kasnija akademska postignuća. Vodeći se ovom tezom, ovaj rad se bavio upravo njihovim odnosom. Na odnos utječu mnoge osobine odgajatelja, ali djeteta. U okviru pozitivne psihologije, rad je bio fokusiran osobito na pozitivne aspekte odnosa. Pozitivne osobine odgajatelja određuju njegov rad, pa je rad ispitivao dobrobit odgajatelja, odnosno razinu optimizma, zadovoljstvom životom i sreću odgajatelja. Bilo je važno ispitati odnos dobrobiti odgajatelja s bliskosti i konfliktom. Također je bilo važno ispitati u kojoj mjeri socio-demografske odrednice odgajatelja i djeteta određuju njihov odnos.

Na temelju dosadašnjih istraživanja i teorije postavljene su hipoteze, a rezultati ovog rada pokazali su sljedeće:

1. Kod odgajatelja dječjeg vrtića Matulji je veća bliskost u odnosu na konflikt s djecom. Ovim rezultatom se potvrđuje prva hipoteza.
2. U istraživanju je sudjelovalo N=16 odgajatelja Dječjeg vrtića Matulji, prosječne dobi M=45,51 godina (SD=11,2), u rasponu od 29 do 63 godine i prosječne duljine staža M=21,29 (SD=11,012), u rasponu od 5 do 39 godina radnog staža. Rezultati pokazuju da stariji odgajatelji i odgajatelji s većim godinama radnog staža imaju nižu razinu optimizma, čime se potvrđuje zadana hipoteza.
Zadovoljstvo životom nije bilo statistički značajno s dobi i radnim stažom odgajatelja.
Također, stariji odgajatelji i odgajatelji s većim godinama radnog staža imaju nižu razinu sreće, čime se potvrđuje pretpostavka da sretniji odgajatelj lakše radi s djecom.
3. Odgajatelji su za potrebe ovog rada procjenjivali odnos sa svakim pojedinim djetetom u skupini. U istraživanje je uključeno 301 dijete (171 dječak i 130 djevojčica, u rasponu od 2 do 7 godina, prosječne dobi M=5 godina (SD=1,091). Od ukupnog broja djece koja su bila uključena u istraživanje, 5-ero djece ima posebnu potrebu. Rezultat ovog istraživanja je pokazao da što je razina optimizma

veća kod odgajatelja, da je veći konflikt odgajatelja i djeteta. Zadovoljstvo životom i sreća nisu statistički značajni u odnosu na konflikt i bliskost.

Rezultati pokazuju da dob odgajatelja određuje odnos s djetetom. Stariji odgajatelji imaju manju razinu bliskosti s odgajateljem, te odgajatelji s većim godinama radnog staža imaju veći konflikt s djecom. Također, rezultati pokazuju da što je lakši rad s djetetom da je konflikt s djetetom manji, odnosno što je rad lakši, to je bliskost odgajatelja i djeteta veća.

Odgajatelji imaju veću bliskost s djevojčicama, a dob djeteta ne određuje njihov odnos. Posebna potreba djeteta ne određuje odnos odgajatelja sa svom djecom u skupini. Ova hipoteza je djelomično potvrđena.

Rezultate ovog rada bi trebalo uzeti u obzir za izradu i istraživanje nekog drugog rada koji će istraživati odnos odgajatelja i djeteta, a sve u cilju unaprjeđenja prakse. Pri interpretaciji ovih rezultata trebalo bi osobito obratiti pažnju na rezultate dobrobiti, ali i činjenice da se istraživanje radilo na manjem uzorku odgajatelja. Svakako bi bilo vrijedno istražiti prave razloge niže razine dobrobiti kod starijih odgajatelja. Zadovoljan odgajatelj trebao bi biti cilj svake predškolske ustanove, jer upravo odgajatelj je važan nosioc kvalitetne prakse. O njemu ovisi razvoj djeteta i njegova kasnija postignuća.

11. LITERATURA

1. Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84, 261–271.
2. Bilić, V., i Bašić, S. (2016). *Odnosi u školi : prilozi za pedagogiju odnosa*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta. 2016.
3. Benet-Martinez, V. i John, O.P. (1998). Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
4. Bouillet, D. (2011). Kompetencije odgojitelja djece rane i predškolske dobi za inkluzivnu praksu. *Pedagogijska istraživanja*, 8(2), 323-338.
5. Bowman, B., Donovan, M., and Burns, S. (2000). *Eager to Learn: Educating Our Preschoolers*. Washington, DC: National Academy Press.
6. Brajša-Žganec, A. i Kaliterna Lipovčan, Lj. (2006.). Kvalitetea življenja, životno zadovoljstvo i sreća osoba koje profesionalno pomažu drugima. *Društvena istraživanja*, 4-5(84-85), 713-728
7. Brajša-Žganec, A., i Slunjski, E. (2007). Socioemocionalni razvoj u predškolskoj dobi: povezanost razumijevanja emocija i prosocijalnoga ponašanja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 16(3 (89)), 477-496.
8. Bruner, J. (2000.), *Kultura obrazovanja*, Zagreb.
9. Calderhead, J. (1996). Teachers, beliefs, and knowledge. In D. C. Berliner & R. C. Calfee (Eds.), *Handbook of educational psychology* (pp. 709–725). New York: Simon & Schuster.
10. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., Kuterovac-Jagodić, G., i Marušić, I. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju: prijevod petog izdanja*. Naklada Slap.
11. Crnčić, J. (2016). *Pozitivna psihologija na poslu-kako odgajatelji percipiraju svoje zadovoljstvo radom u dječjem vrtiću?* (Doctoral dissertation, University of Rijeka. Faculty of Teacher Education in Rijeka. Section for Educational Sciences.).

12. Crownover, A., & Jones, J. R. (2018). A Relational Pedagogy: A Call for Teacher Educators to Rethink How Teacher Candidates Are Trained to Combat Bullying. *Journal of Thought*, 52(1-2), 17-29.
13. Csikszentmihalyi, M., & Rathunde, K. (1998). The development of the person: An experiential perspective on the ontogenesis of psychological complexity. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 1. Theoretical models of human development* (5th ed., pp. 635–684). New York: Wiley.
14. Darragh, J. (2007), Universal Design for Early Childhood Education: Nursing Access and Equity for All. *Early Childhood Education Journal*, 35 (2), 167 – 171.
15. Fiala, B. i Sindik, J. (2012). Čimbenici zadovoljstva životom kod odgojiteljica predškolske djece. *Acta Iadertina*, 9 (1), 0-0. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190099>
16. Ford, D. H., & Ford, M. E. (1987). *Humans as self-constructing living systems*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
17. Fullan, M. (2003). *Change forces: With vengeance*. London: Falmer Press.
18. Fullan, M. (2007). *The New meaning of educational change*, 4th edition. New York, NY: Teachers College Columbia University.
19. Gračanin, A., Kardum, I. i Krapić, N. (2004.). Odnos pridjevske i upitničke mjere dimenzija petofaktorskog modela ličnosti. *Psihologijske teme*, 13, 33-46.
20. Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2001). Early teacher–child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child development*, 72(2), 625-638.
21. Jerome, E. M., Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2009). Teacher–child relationships from kindergarten to sixth grade: Early childhood predictors of teacher-perceived conflict and closeness. *Social Development*, 18(4), 915-945.
22. Katz, G. S., Cohn, J. F., & Moore, C. (1996). A combination of vocal, dynamic and summary features discriminates between three pragmatic categories of infant-directed speech. *Child Development*, 67, 205–217.
23. Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

24. Kostović-Vranješ, V. (2016). Inicijalno obrazovanje i profesionalno usavršavanje učitelja usmjereno prema osposobljavanju za promicanje obrazovanja za održivi razvoj. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, (6-7), 166-188. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/154589>
25. Masten, A. S., and Cicchetti, D. (2010). Developmental cascades. *Dev. Psychopathol.* 22, 491–495. doi: 10.1017/S0954579410000222
26. Mihaliček, S. (2011). Zadovoljstvo i sreća učitelja. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 152(3-4), 389-402.
27. Miljak, A. (2009). Življenje djece u vrtiću. Zagreb: SM naklada, 11-156.
28. Miljković, D., & Rijavec, M. (2009). Važnost pozitivnih emocija u odgoju i obrazovanju. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 150(3-4), 488-506.
29. Ministarstvo znanja, obrazovanja i sporta. (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb: Ministarstvo znanja obrazovanja i sporta.
30. Penezić, Z. (2006). Zadovoljstvo životom u adolescentnoj i odrasloj dobi. *Društvena istraživanja*, 15 (4-5 (84-85)), 643-669. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/10864>
31. Pianta, R. C. (1992b). The Student Teacher Relationship Scale. University of Virginia, Charlottesville.
32. Pianta, R. C. (1999). Enhancing relationships between children and teachers. Washington, DC: American Psychological Association.
33. Pianta, R. C., Hamre, B., & Stuhlman, M. (2003). Relationships between teachers and children. *Handbook of psychology*, 199-234.
34. Posavec, L. (2018). Relacije između učiteljevog samoprocijenjenog odnosa s učenikom s problemima u ponašanju i nekih obilježja učenika (Doctoral dissertation, University of Rijeka. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Pedagogy.).
35. Rijavec, M., Miljković, D., & Brdar, I. (2008). *Pozitivna psihologija*. Zagreb: IEP-D2.
36. Sekulić-Majurec, A. (2007). Kraj rata paradigmi pedagoških istraživanja. *Pedagoška istraživanja*, 4(2), 203-215.

37. Shoshani, A., & Slone, M. (2017). Positive Education for Young Children: Effects of a Positive Psychology Intervention for Preschool Children on Subjective Well Being and Learning Behaviors. *Frontiers in psychology*, 8, 1866.
38. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil.
39. Šagud, M. (2011). Inicijalno obrazovanje odgajatelja i profesionalni razvoj. *Pedagoški istraživanja*, 8 (2), 259-267. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116669>
40. Šagud, M. (2006). *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola, 20.
41. Tan, A. G., & Majid, D. (2011). Teachers' perceptions of creativity and happiness: A perspective from Singapore. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 173-180.
42. Tadić, M. (2010). Pregled nekih istraživanja u kontekstu subjektivne dobrobiti. *Društvena istraživanja*, 1-2(105-106), 117-136.
43. Tadić, M., Bakker, A. B., & Oerlemans, W. G. (2013). Work happiness among teachers: A day reconstruction study on the role of self-concordance. *Journal of school psychology*, 51(6), 735-750.
44. Tatalović Vorkapić, S., & Jelić Puhalo, J. (2016). Povezanost osobina ličnosti, nade, optimizma i zadovoljstva životom odgojitelja predškolske djece. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 157(1-2), 205-220.
45. Tatalović Vorkapić, S. i Lončarić, D. (2013). Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?. *Psihološke teme*, 22 (3), 431-445. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/111876>
46. Tatalović Vorkapić, S., & Lončarić, D. (2013). Posreduje li profesionalno sagorijevanje učinke osobina ličnosti na zadovoljstvo životom odgojitelja predškolske djece?. *Psihološke teme*, 22(3), 431-445.
47. Vorkapić, S. T. (2015). How much personality is important in educational context?. *EDUvision* 2015, 75.
48. Vorkapić, S. T. (2017, January). Psychometric properties of student-teacher relationships scale-short form: Croatian validation study from preschool

education context. In 10th International Conference of Education, Research and Innovation.

49. Vujičić, L., & Čamber Tambolaš, A. (2017). Professional development of preschool teachers and changing the culture of the institution of early education. *Early Child Development And Care*, 1-13. doi:10.1080/03004430.2017.1317763
50. Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, 1997, Narodne novine, 10/97, 107/07
51. Zinsser, K. M., Christensen, C. G., & Torres, L. (2016). She's supporting them; who's supporting her? Preschool center-level social-emotional supports and teacher well-being. *Journal of school psychology*, 59, 55-66.
52. Živčić-Bećirević, I., & Smojver-Ažić, S. (2005). Izvori stresa na poslu odgojitelja u dječjim vrtićima. *Psihologijske teme*, 14(2.), 3-13.